3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1997 ՈՒՐԲԱԹ #189 (1443)

Ազգ
Azg armenian daily

Դենվերյան ոգով. Ելցինի եւ Շիրակի հայտարարությունը պաշտպանում է եռանախագահների դիրքորոշումը

ԵՐԵՎԱՆ, 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ինչպես արդեն հաղորդվել է, Ռուսաստանի եւ Ֆրանսիայի նախագահներ Բորիս Ելցինը եւ Ժակ Շիրակը վերջերս Մոսկվայում անցկացրած բանակցություններից հետո համատեղ հայտարարություն ընդունեցին, որտեղ ասվում էր, թե Մինսկի խմբի եռանախագահության շրջանակներում համագործակցությունը թույլ է տվել աշխուժացնել ղարաբաղյան հակամարտության մեջ ներգրավված կողմերի հետ տարվող աշխատանքը եւ հիմնահարցի վերջնական լուծման փուլային կարգավորման առաջարկներ մշակել:

Մեկնաբանելով ընդունված հայտարարությունը, ՀՀ-ում Ռուսաստանի Դաշնության դեսպան Անդրեյ Ուռնովն ասաց, որ հայտարարությունը նոր տարրեր չի պարունակում, ըստ էության, հետեւողականորեն եւ ամբողջությամբ պաշտպանում է այն դիրքորոշումը, որը գծագրվել էր երեք նախագահների՝ դենվերյան հայտարարության մեջ եւ այն գիծը, որ վարում են ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի եռանախագահները: Ըստ ՀՀ-ում Ֆրանսիայի դեսպան Միշել Լեգրասի, հայտարարության բուն նպատակը հիմնախնդիրը շուտափույթ եւ լավագույն ձեւով լուծելն է:

(Լեգրասի հարցազրույցը տես էջ 8)

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Ղարաբաղը որպես բանակցող կողմ ճանաչելը «ճիշտ եւ պրագմատիկ մոտեցում է»

Ասում է Ռումինիայի Սենատի նախագահը

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

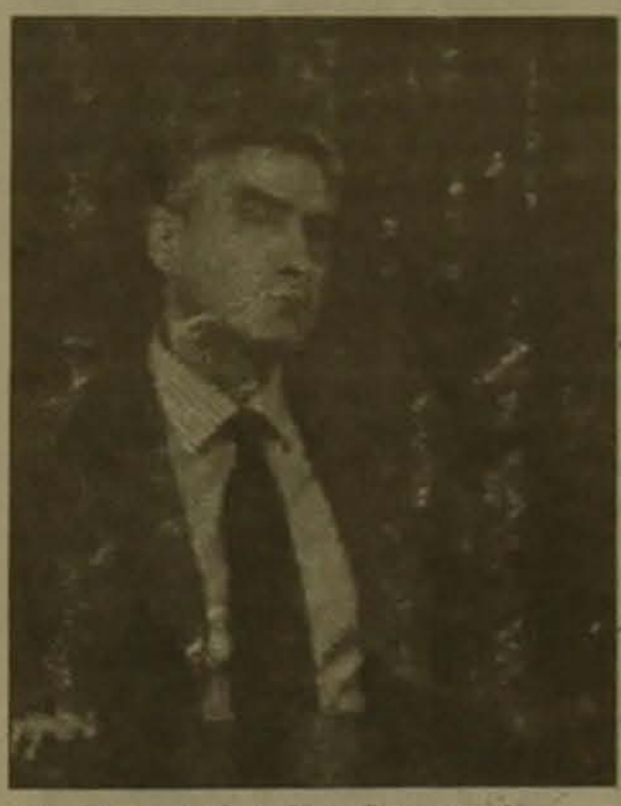

Հոկտեմբերի 1-2-ը Երեւանում էր գտնվում Ռումինիայի Սենատի պատվիրակությունը Սենատի նախագահ Պետրե Ռոմանի գլխավորությամբ: Այցի ընթացքում պատվիրակությանն ընդունել են ՀՀ նախագահը, վարչապետը, ԱԺ նախագահը, կաթողիկոսը: Վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանի հետ հանդիպման ժամանակ քննարկվել են երկու երկրների տնտեսական համագործակցության հարցերը, մասնավորապես տրանսպորտի եւ հաղորդակցությունների բնագավառում:

Իսկ երեկ ԱԺ-ում կայացավ երկու երկրների խորհրդարանների նախագահների մամուլի ասուլիսը: ԱԺ նախագահ Բաբկեն Արարքցյանը տեղեկացրեց, որ քննարկվել են երկկողմ եւ բազմակողմ միջխորհրդարանական համագործակցության հարցերը: Առաջիկայում նախատեսվում է այդ խնդիրները ներառող համաձայնագրի ստորագրում ԱԺ-ի եւ Սենատի միջեւ: Արարքցյանը նկատեց, որ այս այցը դուրս է գալիս միջխորհրդարանական կապերի շրջանակից, քանի որ քննարկվել են եւ տարածաշրջանային, եւ եվրոպական կառույցներին սերտաճելու խնդիրները: Միով բանիվ հարցերի լայն շրջանակ: Տեղեկացվեց, որ պատվիրակությունը եղել է Վրաստանում, իսկ այսօր կմեկնի Բաքու:

Սենատի նախագահ Պետրե Ռոմանը իր հերթին նշեց, որ երկու երկրների միջեւ գոյություն ունեն հաճելի փաստեր եւ հիշողություններ, ընդհանրություններ: Ողջունելով լրագրողներին Պ. Ռոմանն ընդգծեց, որ նրանք ազատ մամուլի, ուստի եւ ժողովրդավարության ճարտարապետներն են: Ռոմանը ավելացրեց, որ եկել է իսկական պահը «լրացնելու մեր հարաբերությունների առկա բացը»:

Տես ♦ էջ 2

«ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ»

Սցենար՝ Ղարաբաղի համար

Կամ այն մասին, թե ինչեր կարող են անել «միջազգային խաղաղարարները» Արցախում

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Պատկերացնենք, թե արցախյան հակամարտության կարգավորման բանակցային գործընթացն սկսվել է, նույնիսկ՝ բավականաչափ խորացել, եւ կողմերը վերջ ի վերջո համաձայնել են տարածաշրջան «միջազգային խաղաղարարների» մի բավական պատկառելի զորախումբ մտցնել: Վերանանք նույնիսկ այն հարցից, թե այդ «խաղաղարարների» կազմում ո՛ր երկիրն ի՛նչ համամասնությամբ պետք է ներկայացված լինի, քանզի պարզից էլ պարզ է, որ դրանք լինելու են ՆԱՏՕ-ի ու Ռուսաստանի զորքերը, լավագույն դեպքում՝ հավասար չափաքանակներով: Իհարկե, Բաքուն էլ, Վաշինգտոնն էլ պիտի ձգտեն, որ ՆԱՏՕ-ական կողմը ներկայացնի Թուրքիան. ե՛ւ մոտիկ է, ե՛ւ հարմար, ե՛ւ տեղափոխման ծախսերը մեծ չեն լինի, եւ այլն, եւ այլն: Հայաստանն ու ԼՂՀ-ն, ինչ խոսք, դեմ կլինեն թուրքական զորքերին, քանզի Անկարան ինչ-ինչ, բայց «անկողմնակալ» համարվել չի կարող հենց թեկուզ այնքանով, որ մասնակցում է Հայաստանի ցամաքային (եւ ժամանակ առ ժամանակ՝ նաեւ օդային) շրջափակմանը, իսկ դա արդեն բացահայտ թշնամական, եթե չասենք՝ պատերազմական ակցիա է: Ենթադրենք նաեւ, որ հաջողվել է այս պարզ ճշմարտությունը մտցնել ՄԱԿ-ի, ԵԱՀԿ-ի, Մինսկի խմբի ու այլոց գլուխը, եւ ՆԱՏՕ-ական համակազմը ներկայացնում են «չեզոք» երկրներ, օրինակ՝ Գերմանիան, Ֆրանսիան, թեկուզեւ՝ Իսպանիան կամ Մեծ Բրիտանիան՝ բոլորը միասին: Չի բացառվում, որ այս ցուցակում հայտնվի նաեւ Ուկրաինան, գուցե մի այլ երկիր եւս, որը ՆԱՏՕ-ի անդամ չէ եւ դա ծխածածկույթ կլինի, որպեսզի աշխարհին ի լուր հայտարարվի, թե ՄԱԿ-ի մանդատով գործողները ամենեւին էլ միայն ՆԱՏՕ-ի երկրները չեն, սակայն դա շատ փոքր մխիթարություն է, քանի որ Հյուսիսատլանտյան դաշինքի անդամ չլինելը բոլորովին էլ չի նշանակում... նրա դուդուկի տակ չպարել: Ես գիտակցաբար բաց եմ թողնում Միացյալ Նահանգների զորքերը, որովհետեւ Մոսկվան շատ վճռականորեն դեմ կլինի երբեմնի ԽՍՀՄ-ի տարածքում իր երբեմնի գլխավոր հակառակորդի զինուժը տեսնելուն, սակայն, ո՞վ իմանա, մեկ էլ տեսար՝ ամերիկացիները հաջողացրին ռուսների հետ լեզու գտնել եւ գլխավորել այդ զորախումբը:

Տես ♦ էջ 3

Նախագահ Ալեքսանդր Լուկաշենկոն Ռուսաստանում «անցանկալի անձ»

2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, RFI, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Բելառուսի նախագահ Ալեքսանդր Լուկաշենկոն այսօր ստիպված եղավ հրաժարվել Ռուսաստանի 2 տարածաշրջաններ այցելելու մտադրությունից, երբ Ռուսաստանի պաշտոնյաները հայտարարեցին, թե չեն թույլատրի նախագահի ինքնաթիռի վայրէջքը: Իսկ Նիժնի Նովգորոդում նախագահ Ելցինը հայտարարեց, որ Լուկաշենկոյի այցը Ռուսաստան անցանկալի է, քանի դեռ բանտից ազատ չի արձակվել Ռուսաստանի հեռուստալրագրող, Բելառուսի քաղաքացի Պավել Շերեմետը, որը մեղադրվում է հուլիսին Բելառուս-Լիտվա սահմանն ապօրինաբար անցնելու մեջ: Բորիս Ելցինը հայտարարեց. «Մեզ մոտ ընդունված չէ, որ պետության ղեկավարն այցելի Ռուսաստանի որեւէ տարածք, այդ տարածաշրջանի հրավերով: Նահանգապետներն իրավունք չունեն հրավիրելու արտասահմանյան ղեկավարներին առանց Ռուսաստանի թույլտվության»: Ալեքսանդր Լուկաշենկոն պետք է այցելեր Լիպեցկ ու Յարոսլավլ: Հիշեցնենք, որ օգոստոսի սկզբներին Լուկաշենկոն ստիպված հրաժարվեց Կալինինգրադ այցելելուց, քանի որ վերջին պահին նրան հրաժարվեց ընդունել Կալինինգրադի նահանգապետը:

Ալեքսանդր Լուկաշենկոն իր հերթին հայտարարեց, թե չի հանդուրժի Ռուսաստանի որեւէ քաղաքական ճնշում:

Կառլոս Մենեմը կայցելի Հայաստան

2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Արգենտինայի նախագահ Կառլոս Մենեմը հաջորդ տարի կայցելի Հայաստան: Այդ մասին նա հայտարարեց երեկ, մայրաքաղաք Բուենոս Այրեսում կայացած արարողության ընթացքում, որը նվիրված էր Հայաստանի անկախության 6-րդ եւ երկու երկրների միջեւ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման 5-րդ տարեդարձին: Հաղորդելով այդ մասին ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալությունը հայտնեց, որ Արգենտինայում հայկական մեծ համայնք կա: Արգենտինահայերի թիվը հասնում է 300 հազարի:

Ուղղաթիռի վթարից 22 զոհ Ադրբեջանում

2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: 22 [illegible] Ադրբեջանում մարդ է այսօր զոհվել [illegible] ուղղաթիռի վթարից եւ միայն երկու [illegible] է հաջողվել փրկել ու հասցնել հիվանդանոց: Երեք հոգանոց անձնակազմ ունեցող ուղղաթիռը, որը 21 նավթագործ էր տեղափոխում, ընկել է Կասպից ծովը:

Կարգավորման փուլային տարբերակի շուրջ առանձին հրապարակումներ չեն համապատասխանում իրականությանը

ԵՐԵՎԱՆ, 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Պատասխանելով «Ինտերֆաքս» գործակալության թղթակցի՝ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորմանն ուղղված փուլային լուծման առաջարկի շուրջ մամուլում հրապարակված տարբերակների վերաբերյալ հարցին, ՀՀ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչությունից հայտնեցին, որ հղում կատարելով տարբեր աղբյուրների, մասնավորապես «Ազատություն» ռադիոկայանի վրա, մամուլում հաճախակի են դարձել վերջերս տարածաշրջան կատարած այցի ընթացքում ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների ներկայացրած առաջարկների շուրջ բազմաթիվ տեսակետների եւ մեկնաբանությունների [illegible] հրապարակումները:

Ըստ վերջիններիս, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների առաջարկն, իբր թե այն է, որ առաջին փուլում հայկական զորքերը դուրս են բերվելու գրավյալ վեց շրջաններից, երկրորդ փուլում՝ Լաչինից եւ Շուշիից, որտեղ տեղաբաշխվելու են միջազգային խաղաղարար ուժեր: Հետագայում տեղի է ունենալու փախստականների վերադարձ, շրջափակումների վերացում: Իսկ խնդրի քաղաքական լուծումը (Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի հարցը) քննարկվելու է վերջին փուլում:

Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարությունը հայտնում է, որ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության լուծմանն ուղղված ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների առաջարկի փուլային տարբերակի շուրջ [illegible] վերոհիշյալ եւ նմանատիպ հրապարակումները բացարձակապես չեն համապատասխանում իրականությանը:

ԿԻՊՐՈՍ

Թուրքիայի նախագահը սպառնացել է «կոնկրետ միջոցներ» ձեռնարկել

ԱՆԿԱՐԱ, 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը սպառնացել է «կոնկրետ միջոցներ» ձեռնարկել Կիպրոսի Հանրապետությանը ռուսաստանյան արտադրության C-300 զենիթահրթիռային համալիրներ մատակարարելու դեպքում: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, չորեքշաբթի օրը ելույթ ունենալով խորհրդարանի աշնանային նստաշրջանի բացման ժամանակ Դեմիրելը «մեծ սխալ» է համարել Անկարայի «վճռականությունը փորձելը Կիպրոսում «Թուրքիայի շահերի պաշտպանության հարցում»:

Նախագահն իր ելույթում, որն ուղեկցվում էր խորհրդարանականների ծափահարություններով, դարձյալ քննադատել է Եվրամիությանն անդամակցելու Կիպրոսի մտադրությունը եւ կղզում C-300 համալիրներ տեղակայելու Կիպրոսի կառավարության ծրագրերը: «Միջազգային հանրակցությունն արդեն գիտի, թե մենք ինչ կոնկրետ քայլեր կձեռնարկենք ի պատասխան այդ գործողությունների», ընդգծել է Դեմիրելը:

Անկարայի պաշտոնական ներկայացուցիչներն ավելի վաղ հայտարարել են, որ Եվրամիությանը Կիպրոսի Հանրապետության անդամակցելու դեպքում Թուրքիան կսկսի այսպես կոչված «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության» հետ «մասնակի ինտեգրացման» գործընթացը, իսկ եթե կղզու հարավային մասում տեղակայվեն զենիթա-հրթիռային համալիրներ, ապա կդիմի «ռազմական գործողության»:

«Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության» տարածքում, որը, բացի Թուրքիայից, ոչ մի պետության կողմից չի ճանաչվել, գտնվում է թուրքական զորքերի 30-հազարանոց զորակազմ:

Ղարաբաղցիների արձագանքը Հայաստանի նախագահի ասուլիսին

«Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական ծառայության Ստեփանակերտի թղթակից Մարտել Պետրոսյանը հաղորդեց, որ ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի անցյալ ուրբաթ օրն անցկացրած մամուլի ասուլիսը տարակուսանք է առաջացրել Լեռնային Ղարաբաղում՝ առիթ տալով ծայրահեղ մտքերի ու տեսակետների: Հայաստանյան թերթերը, որ այս անգամ սովորականից ուշ հասան Ստեփանակերտ, էլ ավելի թանձրացրին գույները: Չնայած առ այսօր Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին չի արձագանքել Լեռնային Ղարաբաղի լրատվական եւ ոչ մի միջոց, այնուամենայնիվ, բնակչության հիմնական խոսակցության թեման այդ ասուլիսում Ղարաբաղին առնչվող պատասխաններն են: Բազմաթիվ քաղաքացիներ խնդրել են «Ազատություն» ռադիոկայանի միջոցով իրենց դժգոհությունն ու անհամաձայնությունն արտահայտել այն մտքերին, որ թույլ է տվել Հայաստանի նախագահը:

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

ՀՌԱԿ 7-րդ պատգամավորական ժողովի նախօրեին

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության կառույցներում շարունակվում են հաշվետու-ընտրական ժողովները, ուր ակումբականները լսում են վարչությունների հաշվետվությունները միջհամագումարային ժամանակաշրջանում կատարվածի եւ չկատարվածի մասին, ընտրում են վարչությունների նոր կազմ, ինչպես նաեւ՝ պատգամավորներ հոկտեմբերին կայանալիք ՀՌԱԿ 7-րդ հանրապետական պատգամավորական ժողովին մասնակցելու համար:

Ժողովներում քննարկվում է եւս մի շատ կարեւոր հարց՝ ՀՌԱԿ կանոնադրության մեջ մասնակի փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին: Վերջինը նպատակաուղղված է էլ ավելի արդիականացնել կուսակցության կանոնադրությունը, ակտիվացնել ակումբների կապը կուսակցության կենտրոնական մարմինների հետ, բարձրացնել շարքայինների դերը ՀՌԱԿ-ի կյանքում:

Այսպես, օրինակ, օրերս կայացավ «Կենտրոն» շրջանակի (Երեւան) հաշվետու-ընտրական պատգամավորական ժողովը: Շրջանակի կազմում են «Զարթօնք», «Բաբաջանյան», «Վան», «Կենտրոն», «Արմենական» եւ «Լեռ» ակումբները, ուր կենտրոնացված է լուրջ կուսակցական ներուժ:

«Կենտրոն» շրջանակի վարչության գործունեությունը գնահատելով բավարար, ակումբականները ընտրեցին շրջանակի վարչության նոր կազմը: Նորընտիր վարչության անդամներն են՝

Հարություն Առաքելյան,
Նաիրա Միրզոյան,
Յուրա Սարգսյան,
Արման Արզումանյան,
Վլադիմիր Իսախանյան,
Տիգրան Կարապետյան,
Կարեն Պետրոսյան

Շրջանակի ատենապետ ընտրվեց Հարություն Առաքելյանը:

Մյուս կողմից, ընդհանուր անդամական ժողովներ կայացան նաեւ Գեղարքունիքի մարզի «Վահան» (գյուղ Վահան) եւ «Արծվաշեն» (քաղ. Ճամբարակ) ակումբներում մասնակցությամբ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ Համլետ Դալլաքյանի: Երկու ակումբներն էլ գործում էին սահմանամերձ գոտում, հետեւաբար ժողովներում արծարծվեցին բազմաթիվ առանձնահատուկ հարցեր, որոնք հուզում են տեղի ազգաբնակչությանը եւ պետք է արժանանան նաեւ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության լուրջ ուշադրությանը:

Կայացան ակումբների վարչությունների ընտրություններ: «Վահան» ակումբի ատենապետ ընտրվեց Սարիբեկ Բալյանը, իսկ «Արծվաշեն» ակումբի ատենապետ՝ Բորիս Մուսայելյանը:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Սեւ» տնտեսության բացահայտմամբ կլրացվի բյուջեի դեֆիցիտը

Համոզված է ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարը

Երեկ կառավարությունում լրագրողների հետ հանդիպմանը ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Արմեն Դարբինյանը, որը ներկայացրեց Հոնկոնգում կայացած բանակցությունների ընթացքը, 1997-ի բյուջեի կատարման վերաբերյալ կառավարության դիրքորոշումը, անդրադարձավ օրենսդրության զարգացման հետ կապված կառավարության հիմնական նկատառումներին, ինչպես նաեւ խոսեց 98-ի բյուջեի ձեւավորման սկզբունքների մասին:

Հոնկոնգի համաժողովին մասնակցում էին Միջազգային արժութային հիմնադրամի (ՄԱՀ) եւ Համաշխարհային բանկի անդամ բոլոր երկրները, ընդունվել են մի քանի սկզբունքային որոշումներ, որոնք որոշ չափով անդրադառնալու են նաեւ ՀՀ-ի ֆինանսական դիրքորոշմանը: Այն է ՄԱԿ-ի հատուկ փոխառության իրավունքների արժութային լրացուցիչ թողարկումը, որի արդյունքում ՀՀ-ի քվոտան այդ կազմակերպությունում 60 մլն դոլարից նախնական գնահատականներով կդառնա 90 մլն դոլար, ինչը թույլ կտա հետագայում որոշակի վարկային միջոցների ավելացում, որոնք տրամադրվում են զարգացող երկրներին: Հաջորդ սկզբունքային որոշումն ընդունել է ՄԱՀ-ը, ինչը վերաբերում է կապիտալի շուկայի ազատականացմանը: ՀԲ-ն որոշել է բարձրացնել վարկունակությունը եւ ՀՀ-ին ըստ էության մուտք տալ միջազգային բանկի ռեսուրսներ, որոնք, ի տարբերություն Միջազգային զարգացման գործակալության տրամադրած եւ մինչ այժմ գործող վարկային ծրագրերի, կտրամադրվեն կոմերցիոն հիմունքներով արտոնյալ տոկոսադրույքներով եւ պայմաններով:

Խոսելով հարկային եկամուտների մասին՝ համոզմունք հայտնեց, որ այս տարվա սեպտեմբեր ամսվա արդյունքներն ավելի գոհացուցիչ են՝ նախորդ տարվա 4,8 մլրդ դրամի համեմատ ստացվել է 10,1 մլրդ դրամի հարկային եւ ոչ հարկային եկամուտ: Նախկինում 25-30 տոկոս բյուջետային ծախսերը կատարվում էին հաշվանցման միջոցով, իսկ այսօր դադարեցված են, եւ բյուջետային ծախսերը կատարվում են կանխիկ եկամուտների շնորհիվ:

ՄԱՀ-ի պաշտոնյաների հետ ձեռք է բերվել պայմանավորվածություն եւ հոկտեմբերի 15-ի այցի շրջանակներում քննարկվելու են մակրոտնտեսական զարգացման հիմնական ուղղությունները եւ 98-ի բյուջետային ծրագրի համաձայնեցման եւ մակրոտնտեսական ցուցանիշների վերաբերյալ հարցերը: Նշվեց, որ լուրջ խնդիրներ կան կապված բյուջեով նախատեսված վարկերի տրամադրման հետ եւ կլինի մոտ 15 մլրդ դրամի կորուստ, քանի որ նախատեսված գրանտների ծրագրերը չեն իրականացվում, ինչը, ըստ նախարարի, արդյունք է սխալ ծրագրավորման եւ պլանավորման: Նշվեց, որ այսօր փորձեր են արվում երկկողմ բանակցություններում որոշակի գումարներ գրանտների ձեւով ստանալ, մասնավորապես օգտագործելով այն հանգամանքը, որ կառավարությունն ստանում է առավել միջոցներ, քան նախատեսված է բյուջեով: Հիշատակելով Եվրոբանկի հետ իրականացվող երեք ծրագրերը՝ Հրազդանի ՋԷԿ, «Զվարթնոց» օդակայանի բեռնահամալիր եւ գյուղատնտեսական ապրանքների մեծածախ շուկա, հայտնեց որոշակի դժգոհություն:

Հոնկոնգում քննարկվել են նաեւ Եվրոբանկի կողմից Հայաստանին տրամադրվելիք ֆինանսական ծառայությունների ընդլայնման եւ ձեռնարկությունների զարգացման տարբերակները եւ նախատեսվել է 25 մլն դոլար արժողությամբ հարկային ռեսուրսներ ներգրավել տնտեսություն:

Նախարարն անդրադառնալով կառավարության ներկայացրած եւ ԱԺ-ում հաստատված շահութահարկի մասին օրենքին, նշեց, որ նոր տնտեսական հարաբերությունների ներդրման համար սա կառավարության առաջին ռեալ քայլն էր, թեպետ նախնական հաշվարկներով բյուջեն եկամուտների առումով բավականաչափ կորուստներ կունենա, բայց վստահություն հայտնեց, որ «սեւ» տնտեսության բացահայտման շնորհիվ հնարավոր կլինի կոմպենսացնել բյուջետային կորուստները: Համոզմունք հայտնեց, որ այս օրենքին հաջորդելու է եկամտահարկի մասին օրենքը, որը հիմնված կլինի նույն սկզբունքներով եւ կվերաբերի ֆիզիկական անձանց: Ազատականացվելու է նաեւ գույքահարկի մասին օրենքի այն դրույթը, որը մասնավորապես վերաբերում է արտադրական գույքին, քանի որ այսօր բազմաթիվ խնդիրներ կան կապված գործող եւ չգործող ձեռնարկությունների հետ, որտեղ առկա է հիմնական միջոցների բավականին մեծ պաշար: Կա նաեւ տեղական տուրքերի եւ վճարների մասին օրենքը, որը քննարկվելու է 98-ի բյուջեին զուգահեռ: Խոսելով 98-ի բյուջեի մասին, նշեց, որ դա քննարկման փուլում է եւ շուտով կներկայացվի կառավարությանը, իսկ նոյեմբերի 1-ին ԱԺ:

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Շրջանառության մեջ է դրվում «Եղիշե Չարենց-100» հոբելյանական մետաղադրամը

ԵՐԵՎԱՆ, 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հայաստանի Կենտրոնական բանկի խորհուրդը որոշում է ընդունել 1997 թ. հոկտեմբերի 6-ից շրջանառության մեջ դնել «Եղիշե Չարենց - 100» 100 դրամ անվանական արժեքով հոբելյանական մետաղադրամներ, ինչպես նաեւ սահմանել է, որ նշված մետաղադրամները 1997 թ. հոկտեմբերի 6-ից ՀՀ տարածքում համարվում են օրինական վճարամիջոց իրենց անվանական արժեքով:

Հուշադրամը թողարկված է պղինձ-նիկել ձուլվածքից, 29,5 մմ տրամագծով եւ 10,8 գրամ քաշով: Հուշադրամի դիմերեսի կենտրոնում պատկերված է ՀՀ զինանշանը, շրջանագծով, եզրաշերթի մոտ՝ ձախից դեպի աջ «Հայաստանի Հանրապետություն» մակագրությունն է, զինանշանից ներքեւ [illegible] երկու տողով անվանական արժեքի մակագրությունն է «100» եւ «դրամ», որից ներքեւ եզրաշերթի մոտ թողարկման տարեթիվն է «1997»: «Հայաստանի Հանրապետություն» եւ «1997» մակագրությունների միջեւ տեղադրված են մանրազարդանշաններ:

Հուշադրամի դարձերեսի կենտրոնում [illegible] է Եղիշե Չարենցի դիմանկարը, որից ներքեւ, երկու տողով հայերեն [illegible] անգլերեն համապատասխան մակագրություններ են «Չարենց 100» եւ «CHARENTS»: Դիմանկարից աջ, ուղղահայաց գրվածքով Չարենցի ծննդյան եւ հոբելյանական տարեթվերն են՝ «1897 1997»: Պատկերից եւ մակագրություններից ազատ դաշտում առկա են թեք անկյունով տարված գծեր եւ կետավոր նախշեր, որոնք ամբողջացնում են դարձերեսի յուրահատուկ [illegible] ձեւավորումը: Հուշադրամի երկու կողմերի եզրաշուրթը ձեւավորված է [illegible] մակերեսով: Դրամաշուրթն ատամնավոր է:

«Արցախ-97» վիճակախաղի առաջին խաղարկությունը

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հոկտեմբերի 2-ին Ստեփանակերտում տեղի ունեցավ «Արցախ-97» դրամաիրային վիճակախաղի առաջին վիճակահանությունը, որի կազմակերպիչն է քաղաքային վարչակազմը: Ինչպես հայտնեց կազմկոմիտեի նախագահ, Ստեփանակերտի քաղաքապետի տեղակալ Վալերի Զալաղյանը, վիճակախաղը, որ նվիրված է ԼՂՀ անկախության 6-րդ տարելիցին, պետք է ավանդական դառնա: Վիճակախաղից գոյացած եկամուտները, որի ընթացքում խաղարկվում են ավտոմեքենաներ, բնակարաններ, արվեստի գործեր, ինչպես նաեւ դրամաիրային [illegible], կուղղվեն Ստեփանակերտի բարեկարգմանն ու զարգացմանը:

Կազմկոմիտեի նախագահը հաղորդեց նաեւ, որ թողարկվել է մոտ 2 միլիոն վիճակախաղի տոմս՝ յուրաքանչյուրը 500 դրամ արժեքով: Շահումների համար հատկացվելու է գոյացած միջոցների 50 տոկոսը:

Ղարաբաղը որպես բանակցող կողմ ճանաչելը «ճիշտ եւ պրագմատիկ մոտեցում է»

Սկիզբը էջ 1

Նշվեց, որ թե՛ Հայաստանը, թե՛ Վրաստանը ցանկություն են հայտնել Սեւ ծովի վրայով դուրս գալ արտաքին շուկաներ: Սենատի նախագահը նկատեց, որ Ռումինիան եւս ռազմավարական հետաքրքրություն ունի տարածաշրջանի նկատմամբ: Ռումինիայի Կոնստանցա նավահանգիստը հսկայական հնարավորություններ ունի դառնալու հաղորդակցության ճանապարհ: Կարեւորվեց նաեւ համագործակցությունը փոքր եւ միջին բիզնեսի բնագավառում: Իսկ Հայաստան այցը գնահատվեց որպես «հաջող եւ արդյունավետ»: ԱԺ նախագահը լրացրեց, որ դեկտեմբերին Սեւծովյան տնտեսական վեհաժողովում նախագահելու է Ռումինիան:

Ի պատասխան «Հայոց աշխարհ»-ի թղթակցի այն հարցին, ըստ որի ինչպե՞ս է վերաբերվում Ռումինիան Օսմանյան կայսրության 700-ամյակը նշելու ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հնարավոր որոշմանը, Ռոմանը նկատեց, որ ինքը հասկանում է Թուրքիայի ձգտումը, մանավանդ որ, ըստ Սենատի նախագահի, յուրաքանչյուր ազգ իրավունք ունի ակնկալելու իր երկրի ինչ-ինչ արժեքների միջազգային ճանաչում: Պետք է հնարավորություն տալ քննարկելու պատմական փաստերը, նշեց Ռոմանը, ավելացնելով. «Այս հարցում ես չեմ բանավիճում թուրքական կառավարության հետ»:

Ռումինիան ժամանակին օգնեց Հայաստանին, առաջինը ճանաչելով մեր անկախությունը, հաղթահարել քաղաքական մեկուսացվածությունը: Ըստ այդմ, կարո՞ղ է արդյոք Ռումինիան օգնել Ղարաբաղին՝ հաղթահարելու քաղաքական մեկուսացվածությունը եւ դառնալու բանակցությունների կողմ, մանավանդ որ պրն Ռոմանը այցը եզրափակելու է Բաքվում. ի պատասխան մեր այս հարցադրման, Ռումինիայի Սենատի նախագահը նշեց, որ ինքը ղարաբաղյան հիմնախնդրի կարգավորման հարցում չունի միջնորդի կարգավիճակ, բայց, ըստ էության, Ղարաբաղը բանակցությունների կողմ է: Ըստ Ռոմանի, ո՛չ Հայաստանը, ո՛չ Ադրբեջանը չեն կարող զարգացնել հարաբերությունները՝ առանց ընդունելու փոխզիջումներ: Սա երկարատեւ գործընթաց է, լի հաջողություններով եւ անհաջողություններով: Դրանք անխուսափելի են այն երկրներում, որոնք երկար ժամանակ ընդհանուր համակարգում են եղել, նկատեց Սենատի նախագահը, ավելացնելով, որ Ղարաբաղը որպես բանակցությունների կողմ ճանաչելը ճիշտ եւ պրագմատիկ քայլ է:

Իսկ ինչպե՞ս են Ռումինիայում կարգավորվում պետություն-մամուլ փոխհարաբերությունները, ի՞նչ օրենսդրությամբ. ի պատասխան մեր այս հարցի Ռոմանը նշեց, որ Ռումինիայում մամուլի մասին օրենք գոյություն չունի: Մամուլը Ռումինիայում, իրոք, ժողովրդավարական ինստիտուտ է, լրագրողները կոշտ քննադատում են իշխանություններին: (Այստեղ Բ. Արարքցյանը, հավանաբար, ի պատասխան իմ այն տեսակետի, թե Հայաստանում լրագրողների մասին հաճելի բաներ չեն ասում, ընդմիջեց. «Այստեղ (իմա՝ ասուլիսում-Ն. Մ.) մեծամասնությունը մեզ քննադատողներն են»):

Սենատի նախագահը նշեց, որ պետք է ընդունել մամուլի կոշտ քննադատությունը, դա հենց այն հիմքն է, որի վրա բարձրանում է մամուլի տնտեսական եւ քաղաքական ազատությունը: «Եթե մամուլը կարգավորվում է ինչ-որ ուժերի կողմից, դա արդեն ժողովրդավարության վերջն է», նշեց Ռումինիայի նախագահը, ավելացնելով. «Ես չգիտեմ, մամուլը քաղաքական գործիչներից ներքե՞ւ է կանգնած, թե՞ վերեւ»:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակություն է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ ընթացիկ

«ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ»

Սցենար` Ղարաբաղի համար

Սկիզբը էջ 1

Ինչեւէ, վերանանք այս «եռկողմանի մանրամասներից» եւ մեզ թույլ տանք երեւակայել, թե բոլոր այդ հարցերը այս կամ այն կերպ լուծվել են, «միջազգային խաղաղարարներին» հակամարտության գոտում պահելու ծախսերի ֆինանսավորման խնդիրը նույնպես, եւ այդ զորախումբն արդեն սկսել է ժամանել տարածաշրջան, գրավել հակամարտ կողմերի տարանջատման «շատ լայն գոտիները», որտեղ, իբր, ապահովի ԼՂՀ բնակչության անվտանգությունը եւ փախստականների վերադարձը իրենց նախկին բնակավայրերը:

Արցախահայության «անվտանգության» խնդրին դեռ կանդրադառնանք, այժմ պատկերացնենք միայն «փախստականների վերադարձի ապահովումը»: Չակերտներ եմ դրել, քանզի այս «փախստականների» անվան տակ պիտի հասկանալ միմիայն ազերի փախստականներին: Հայ փախստականներին, ասենք, Շահումյանի շրջանի իրենց նախկին բնակավայրերը վերադարձնելու մասին խոսք չի կարող լինել, որովհետեւ այնտեղ, միջազգային եզրաբանությամբ, «դեմարկացիոն» գիծ չկա, հետեւաբար զորքերը երկկողմանիորեն հետ քաշելու խնդիր էլ չկա, ի հավելումն` նախկին ԽՍՀՄ վարչատարածքային երիցս անիծյալ բաժանմամբ` Շահումյանի շրջանը Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզի մաս չէր կազմում: Իսկ ահա ազերիները, «միջազգային խաղաղարարների» զրահամեքենաների թնդանոթների պաշտպանության տակ, պիտի ազատորեն վերադառնան իրենց նախկին բնակավայրերը, այդ թվում` Շուշի: Իսկ Շուշիում այժմ հոծախումբ հայկական բնակչություն է, ընդսմին, նրանք էլ ադրբեջանական վայրագություններից մի անգամ արդեն բնավեր եղած բաքվեցիներ, սումգայիթցիներ, կիրովաբադցիներ, նաեւ արցախցիներ են, որոնց գյուղերի մի մասը չհասցրին ազատագրել մինչեւ զինադադար: Շուշեցի դարձած այս հայ փախստականներին, ինչ խոսք, Ադրբեջանը կարող է ասել` վերադարձեք ձեր տները, քանի որ բացահայտ է` ոչ ոք, ուզենա էլ` չի վերադառնալու: Չէ՞ որ Բաքվում, Սումգայիթում, Կիրովաբադում, Մինգեչաուրում եւ այլուր «միջազգային խաղաղարարներ» տեղադրել չի նախատեսվում: Եվ ահա ստացվելու է այնպես, որ ազերի փախստականների վերադարձը հայ փախստականների համար վերածվելու է... նոր տեղահանության: Նրանց պիտի ստիպեն ազատել պատերազմի ընթացքում ազերիների լքած բնակարանները եւ վերադարձնել իրենց տերերին: Իսկ այն, որ ազերիները հետ կգան կասկածից դուրս է. չէ՞ որ նրանք գտնվելու են «միջազգային խաղաղարարների» պաշտպանության տակ:

Հայ փախստականների նոր տեղահանությունն, անշուշտ, առաջացնելու է նոր բախումներ ու միջադեպեր, հարուցելով բացահայտ թշնամական հարաբերություններ արցախահայության եւ «միջազգային խաղաղարարների» միջեւ, նույնիսկ «խաղաղարարների» այն համակազմի, որն, իբր, բարյացակամ է տրամադրված մեր նկատմամբ: Այս թշնամանքը քանի գնա խորանալու է, տեղիք տալով նոր զոհերի: Եվ այդժամ գործին միջամտելու են ԼՂՀ իշխանությունները, առաջին հերթին, անշուշտ, նրա զինված ուժերը, դաշտային հրամանատարները, որոնք պիտի փորձեն պաշտպանության տակ առնել հանիրավի հալածվող հայրենակիցներին: Այդ պարագայում «համաշխարհային հանրությունը» վայնասուն է բարձրացնելու «հայկական կողմից» միջազգային պարտավորությունները «խախտելու», փախստականների վերադարձի գործընթացը «խափանելու», «ահաբեկչական գործողությունների» դիմելու եւ այլ զառանցանքների մասին: Այս մեղադրանքների անբարոյականությունը մերկացնելու ուղղությամբ հայկական լրատվամիջոցների ցանկացած հրապարակում նույն այդ համաշխարհային հանրությանը հրամցվելու է իբրեւ «տեղեկատվության չարամիտ աղավաղում», «հակամարտ կողմերի միջեւ թշնամանքի բորբոքում» եւ այլն, եւ այլն, ու մի ամենեւին էլ ոչ գեղեցիկ օր «միջազգային խաղաղարարների» զորախմբի հրամանատար ոմն նոր գեներալ Կլարկ հրամայելու է զավթել հայկական այդ լրատվամիջոցների խմբագրությունները, ռադիո-հեռուստատեսային կայանները, եւ այլն, եւ այլն:

Այնուհետեւ գործի է դրվելու գրպարտչական մեքենան Արցախի այն բոլոր ղեկավարները, սկսած նախագահ Արկադի Ղուկասյանից, պաշտպանության նախարար Սամվել Բաբայանից, վերջացրած նախկին նախագահ, այժմ Հայաստանի վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանով, չխոսելով դաշտային հրամանատարների կամ մեր այլ շարքային հերոսների մասին, ովքեր կփորձեն տեր կանգնել ժողովրդին, հայտարարվելու են... «պատերազմական հանցագործներ», որոնք ենթակա են «մարդու իրավունքների Հաագայի միջազգային դատարանի» առաջ կանգնելու: Սկսվելու է մեր այդ ենթադրյալ «հանցագործներին» ձերբակալելու «գործընթացը», իսկ որպեսզի ժողովուրդը, թե Արցախում, թե Հայաստանում, դրան չընդդիմանա` հորինվելու եւ շրջանառության մեջ են դրվելու նրանց «հանցագործությունների» սահմռկեցուցիչ «մանրամասներ», նրանց հրամանով կամ անմիջական մասնակցությամբ Արցախի «էթնիկ զտումների» հեքիաթներ, անշուշտ, «մոռանալով» հիշեցնել, որ այդ «զտումներն» սկսվել են նախ Ադրբեջանում իրականացված ջարդերով ու հայերի զանգվածային տեղահանություններով, իսկ երբ սա էլ չօգնի` տարփողելու են Արցախի ղեկավարների «կոռումպացվածության» վարկածը: Բացառված չէ, որ լուտանքների այս հեղեղը համաշխարհային հանրության ականջին «կաթեցվի» որեւէ հայի շուրթերից, հենց թեկուզ` արցախահայ առայժմ անհայտ մեկի, որը ինչ-ինչ նկատառումներով, նաեւ` անմաքուր, համաձայնի «համագործակցել համաշխարհային հանրության հետ» միջազգային պարտավորությունները կատարելու անհրաժեշտության եւ այլ «բարձրաբարո» պատճառաբանություններով: Այս ապագա դավաճանը (մի կասկածեք, կգտնվի) դիմելու է «միջազգային խաղաղարարներին» աջակցելու խնդրանքով, եւ այդ «խաղաղարարները», հակամարտողներին տարանջատելու փոխարեն, կամաց-կամաց ներքաշվելու են ԼՂՀ ներքին գործերի մեջ, կատարելու են ոստիկանական ֆունկցիաներ, պարտադրելու են «միջազգային հանրության կամքը», այն է Արցախի վերաենթարկումը ադրբեջանական բռնակալների գերիշխանությանը...

Ահա այսպիսի «սցենար», ավելի կամ պակաս մանրամասներով ու սադրանքների հերթականությամբ, սակայն անվերապահորեն: Եվ այս «սցենարը» ամենեւին էլ իմ «հիվանդ երեւակայության» արգասիքը չէ, սա արդեն գրվում է, եւ գրվում է ամբողջ աշխարհի աչքի առաջ Բոսնիայի Սերբական Հանրապետությունում, հենց նույն ՆԱՏՕ-ական «միջազգային խաղաղարարների» ձեռքով, ամեն օր ու ամեն ժամ: Սերբական ազատամարտի հերոսները` ամբողջ ժողովրդի պաշտամունքի առարկա Ռադովան Կարաջիչը, գեներալ Մլադիչը, տասնյակ հայտնի ու անհայտ շատ զինակիցներ արդեն հայտարարվել են պատերազմի հանցագործներ, կալանքի օրդերն ստորագրված է, կոռուպցիայի մեղադրանքը հնչել է նոր նախագահի, «միջազգային հանրության հետ համագործակցելու» կողմնակից Բիլյանա Պլավշիչի շուրթերից, իսկ «խաղաղարարները» արդեն վաղուց վեր են ածվել միջազգային ժանդարմների, որ Պլավշիչին ակնհայտորեն սատարելով խուզարկություններ են կատարում Բանյա Լուկայում, Բրչկոյում, այլուր, գրավում են իրենց դուր չեկող ռադիո-հեռուստատեսային կայանները, շարունակ ներքաշվելով հակամարտության հորձանուտը արդեն իբրեւ մասնակից կողմ, եւ ոչ թե անկողմնակալ «տարանջատող»: Ժողովրդի բացարձակ մեծամասնությունը թշնամաբար է տրամադրված «միջազգային խաղաղարարների» նկատմամբ, եւ սա արդեն չեն թաքցնում ոչ BBC-ին, ոչ RFI-ն, ոչ միջազգային այլ լրատվամիջոցներ, սակայն ո՞վ է բանի տեղ դնում ժողովրդին: «Խաղաղարարները» պարզապես «թքած ունեն» նրա զգացմունքների վրա եւ այս օրերին հոլանդական Մաասթրիխտում ՆԱՏՕ-ի պաշտպանության նախարարները քննարկում են տարածաշրջանում նրանց մնալու ժամկետը երկարաձգելու հարցը, ամենեւին հաշվի չառնելով, թե սերբ ժողովուրդն այդ ուզո՞ւմ է, թե՞ ոչ:

Այնպես որ, բոլոր նրանք, ովքեր կոչված են վաղ թե ուշ վճռելու արցախյան հակամարտության գոտի «միջազգային խաղաղարարներ» հրավիրելու կամ չհրավիրելու հարցը, թո՛ղ իմանան դեռ երբեք այդ «խաղաղարարները» որեւէ մեկին որեւէ բարիք չեն բերել:

ՀՈԲԵԼՅԱՆ

Կենսագրական ուրվագծեր

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Վ. Բարխուդարյանի ծննդյան 70-ամյակի առթիվ

Սեպտեմբերի 22-ին 70 տարին բոլորեց անվանի պատմաբան, հայագետ Վլադիմիր Բարխուդարյանը: Ուսումնառությունը սկսել է եւ միջնակարգ դպրոցն ավարտել է իր ծննդավայրում` Վրաստանի Մառնեուլի շրջանի Աղքյորփի հայաբնակ գյուղում: Այնուհետեւ տեղափոխվել է Երեւան եւ այստեղից էլ սկսվում է ապագա պատմաբանի կենսագրական ուղին` Երեւանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետ, որ ավարտեց 1950 թվականին, ապա Հայաստանի ԳԱ պատմության ինստիտուտի ասպիրանտուրա` 1950-1954 թթ.:

Հայ ժողովրդի պատմությունն ուղրա հիմնահարցերը Վ. Բարխուդարյանին հուզել են դեռեւս դպրոցական տարիներից, այնուհետեւ դարձել նրա հետաքրքրությունների առանցքը եւ գիտական ստեղծագործական հետազոտության առարկան: Հայաստանի պետական պատմության թանգարանում եռամյա աշխատանքից հետո Վ. Բարխուդարյանը տեղափոխվում է Հայաստանի գիտությունների ակադեմիա: Նրա հետագա գիտական, աշխատանքային գործունեությունը մեկընդմիշտ կապվեց հանրապետության այդ խոշորագույն գիտական հաստատության հետ, այստեղ ի հայտ եկան տաղանդավոր գիտաշխատողի եւ գիտության կազմակերպչի ակնհայտ ընդունակությունները: Հիրավի, այս երկու զուգորդված ուղղությունները, որոնք իր գործունեության մեջ կապվում են կենսագրությամբ թելադրված կամուրջներով, պետք է ներթափանցվեին եւ կազմեին մեկ ամբողջություն` ԳԱ պատմության ինստիտուտի գիտական քարտուղարի աշխատանքին հետեւում է նույն ինստիտուտի ավագ գիտաշխատողի պարտականությունը (1963-1967), այնուհետեւ` կրկին գիտակազմակերպչական բնագավառ` նույն ինստիտուտի տնօրենի գիտական գծով տեղակալ (1967-1990), այս ընթացքում զբաղեցնելով նաեւ պատմության ինստիտուտի հայ գաղթօջախների պատմության բաժնի վարիչի պաշտոնը: Այնուհետեւ եւ մինչեւ օրս` 1990-ից ի վեր, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս-քարտուղար:

Վ. Բարխուդարյանն իր աշխատանքային ու գիտական վաստակը ձեռք է բերել երկարատեւ ու համառ ջանքերի շնորհիվ: Այդ ամենով էլ պայմանավորված է նրա մտավոր ու գիտական հետաքրքրությունների ընդարձակ շառավիղը: Իր թեկնածուական ատենախոսության թեման էր «Ավատատիրական հողատիրությունը Հայաստանում 9-11-րդ դդ.» (պաշտպանել է 1954-ին), դոկտորականինը` «Նոր Նախիջեւանի հայ գաղթօջախների պատմությունը» (1968-ին): 1973-ին ստացել է պրոֆեսորի կոչում, 1994-ից` ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսի:

Նրա աշխատությունների հիմնական թեմատիկան են հայ ժողովրդի պատմության նոր շրջանի հետ կապվող հիմնահարցերը, հայ-ռուսական հարաբերությունների պատմությունը` քաղաքական, տնտեսական, մտավոր ու մշակութային կտրվածքներով: Մասնավորապես, հայ արդի պատմագրության մեջ նորովի եւ տպավորիչ ներդրում են Վ. Բարխուդարյանի աշխատությունները Նոր Նախիջեւանի, Ռուսաստանի հարավային շրջանների եւ Հյուսիսային Կովկասի հայ գաղթօջախների ու հայաբնակ շրջանների պատմության վերաբերյալ: Այդ աշխատություններում հմտալի վերլուծության են ենթարկվել գաղթօջախների սոցիալ-տնտեսական հարաբերությունները ու հասարակական կյանքը, ազգային դիմագիծն ու մշակույթը Ռուսաստանի տարածքի հայկական կենտրոնների եւ առհասարակ հայ գաղթօջախների պատմության համակարգում («Նոր Նախիջեւանի հայկական գաղութի պատմություն», նույնի վերամշակված հրատարակությունը ռուսերեն` 1996 թ.): Հայ-ռուսական պատմական հարաբերությունները Վ. Բարխուդարյանի այլ, մի շարք աշխատություններում եւս հետազոտված են պատմաբանի քննախույզ գրչով եւ խորը, միաժամանակ զուսպ ընդհանրացումներով: Առհասարակ, հայ-ռուսական հարաբերությունների պատմական նշանակության իր բնութագրերի մեջ գիտնականը հանդես է գալիս նաեւ իբրեւ քաղաքագետ եւ իր ժողովրդի պատմական ընթացքի յուրահատկությունները մշտապես աչքի առջեւ ունեցող գործիչ, ազգային երկրի ու պետության հանդեպ հայ ժողովրդի կողմնորոշումն ըստ ամենայնի հիմնավորող սթափ մտավորական:

Գիտական լուրջ նշանակություն ունեն Վ. Բարխուդարյանի աշխատությունները հայ ժողովրդի պատմության ակադեմիական բազմահատոր հրատարակություններում` կազմելով դրանց էական հատվածներից մեկը: Ինքը` գիտնականը, իր գործուն եւ կազմակերպչական մասնակցությունն է բերել նշված բազմահատորյակների ծրագրման, ոճի միասնականացման, խմբագրական ու հրատարակչական աշխատանքներին: Նույնպիսի նախաձեռնությամբ նա գլուխ բերեց նաեւ հայ-հունգարական պատմական ու մշակութային կապերին նվիրված ուշագրավ հրատարակությունը, որը հունգարացի եւ հայ հասարակագետների համատեղ աշխատանքների արդյունքն էր:

Ուրույն բնագավառ են կազմում Վ. Բարխուդարյանի մի շարք հոդվածներն ու այլ բնույթի հրապարակումները` նվիրված հայ պատմագրության խնդիրներին, վերաբերեն դրանք դարասկզբի արեւելահայ կյանքի հասարակական-քաղաքական տեղաշարժերին ու ցնցումներին, թե առհասարակ հայրենական պատմագրության հիմնահարցերին: Հակառակ անցյալի տեսական այս անդրադարձին, Վ. Բարխուդարյանի մեջ ոչ պակաս չափերով գործուն է նաեւ այսօրվա պատմագրության ձեւավորմանն ու զարգացման հետեւող մտավորականը: Դրա վկայությունն են նրա հեղինակությամբ ու խմբագրությամբ լույս տեսած հայ ժողովրդի պատմության դասագրքերը: Դրանց հաջողվածության, արժեքն ու մնայուն լինելու մասին է խոսում այն փաստը, որ նշված 5-6-րդ եւ 7-8-րդ դասարանների դասագրքերը հրատարակվել են երիցս` 1991-1996 թթ. ընթացքում:

Տասնամյակներ շարունակ ականավոր գիտնականը դասախոսում է հանրապետության բուհերում, իր իմացությունը, նաեւ` խստապահանջությունն ու սկզբունքայնությունը հաղորդում ուսանողությանը, հոգածությամբ նպաստում գիտական կադրերի դաստիարակության ու հասունացման գործընթացին: Նա իր մասնակցությունն է բերում հանրապետության գիտության կազմակերպման այլ բնագավառներին` անդամակցելով ՀՀ ԳԱԱ պատմության, արեւելագիտության, Մատենադարանի, Պատմության թանգարանի մասնագիտացված գիտխորհուրդներին:

Առաջին իսկ տպավորությունը, որ թողնում է Վ. Բարխուդարյանը, նրա պարզությունն ու անմիջականությունն են: Թերեւս, դրանով է բացատրվում ՀՀ ԳԱԱ գիտակազմակերպչական ու գործնական բնույթի խնդիրները արագորեն ու առանց վարանումների լուծելու այն տպավորությունը, որ թողնում է նրա աշխատանքային ոճը: Մինչդեռ, ոճի հետեւում, իրոք, մարդն է, որի հմտությունն ու կարեւորությունները ձեռք են բերվել ոչ միայն խառնվածքի, այլեւ աշխատանքային վիթխարի փորձի շնորհիվ, եւ որը նա շռայլում է ամենուրեք:

Ա. ԽԱՌՈՍՏՅԱՆ
Պրոֆեսոր

Անուշ Մաթեւոսյանը հովանավորում է ուսանողներին

Եվս մի ուրախ առիթով պիտի հիշատակվի Անուշ Մաթեւոսյան անունը, որը բազմաթիվ շինարարական աշխատանքներից բացի, վճռել է սատարել նաեւ ուսանողությանը: Օգոստոսի 25-ին հանրապետության մամուլում, հեռուստատեսությամբ եւ ռադիոյով հնչեց կրթավճարի մրցույթի հայտարարությունը` ուղղված այս տարվա դիմորդներին, որոնք ընդունվել են վճարովի բաժին, բայց սոցիալական անապահովության պատճառով չեն կարող վճարել: Ծրագիրն իրականացնում է ՀՕՖ-ի համապատասխան աշխատանքային հանձնախումբը: Բազմաթիվ դիմումներից ընտրվեցին 41-ը, որոնք համապատասխանում էին ներկայացված պահանջներին: Առա Նյու Յորքում գտնվող հանձնաժողովը, հաշվի առնելով թեկնածուների նիշերը, տարիքը, ուսման ծրագիրը, ընտանեկան վիճակը, ընտրեց եւ ներկայացրեց այն 10 հոգու անունները, որոնք 5 տարի կստանան Մաթեւոսյան կրթավճարը (այսինքն` կվճարվի նրանց ուսումնական վարձը 100 տոկոսով) մի շարք պայմանների պահպանման դեպքում: Նախ եւ առաջ` ցուցաբերել գերազանց կամ լավ առաջադիմություն, ուսումն ավարտելուց հետո 5 տարվա ընթացքում չլքել Հայաստանը, այսինքն` աշխատել Հայաստանի կամ Լեռնային Ղարաբաղի համար (հաշվի են առնվում արտասահմանում դիվանագիտական ծառայության կամ գործուղման դեպքերը): Ակնհայտ է նաեւ պարտավորվածության բարոյական կողմը: Ուսանողներից յուրաքանչյուրը պատասխանատու է իր մասնագիտական որակի եւ հետագայում Հայաստանին մատուցած ծառայությունների համար: Սոցիալական պայմանների բարելավման դեպքում հնարավոր է, որ կրթավճարը դադարեցվի: Ընտրված 10 հոգին ժողտնտեսության ինստիտուտի, ԵՊՀ-ի տնտեսագիտության ֆակուլտետի, միջազգային հարաբերությունների եւ բանասիրության ֆակուլտետի ուսանողներ են: Տնտեսագիտական ուղղվածությանն ակնհայտորեն տրված առավելությունը պայմանավորված է բարերարուհու որոշմամբ: Մինչեւ 2001 թ. կրթավճար ստացողների թիվը պիտի հասնի 50-ի (ամեն տարի 10 հոգի): ՀՕՖ-ի Հայաստանի գրասենյակի տնօրեն Վիգեն Էթյու. Այխազյանը հույս հայտնեց, որ այս նախաձեռնության մեջ Անուշ Մաթեւոսյան անվանը մոտ ապագայում կհաջորդեն շատ ուրիշ անուններ:

Ի. ՇԱՐՈՅԱՆ

Ցավակցություն

«Ազգ» օրաթերթի խմբագրությունն ու տնօրենությունը խորապես վշտակցում են Ռոմեն Կոզմոյանին եւ հարազատներին նրանց սիրելի տիկնոջ եւ մոր

ԱԻԴԱ ԿՈԶՄՈՅԱՆԻ

վաղաժամ, ցավալի մահվան կապակցությամբ:
Հուղարկավորությունն ու թաղումը տեղի է ունենալու այսօր, ուրբաթ, ժամը 14.00-ին Չորագյուղում:

Ներքաղաքական

Քաղաքական վերափոխումների անհրաժեշտությունը, որպես կանոն, յուրաքանչյուր երկրում ծագում է այն ժամանակ, երբ իշխող վարչախումբը կանխազգում է եւ գիտակցում համակարգի փլուզման հնարավորությունը: Իշխող վերնախավից իջեցված ազատության ամենաաննշան չափաբաժինների թույլատրելիության պայմաններում, սակայն, քաղաքական փոփոխությունների թեթեւ քամիները կարող են առաջացնել անկանխատեսելի, անկառավարելի երեւույթներ իրենց հետ բերելով քաղաքական եղանակի սրընթաց փոփոխություններ: Այդ իսկ պատճառով ինքնակալության հակված կամ ամբողջատիրական վարչակարգերն առավելագույնս վերահսկելի են դարձնում գաղափարախոսական, քարոզչական դաշտը եւ հասարակության մտավորական շերտը:

Խորհրդային համակարգի անական նոմենկլատուրան «դե ֆակտո» վերանվանեց իշխանությունը հանրապետությունում: Մինչդեռ 1991 թ. նախագահական ընտրությունների արդյունքում ընտրված նախագահը ոչ «դե յուրե», ոչ էլ «դե ֆակտո» չուներ իրական իշխանություն, այլ միայն գերատեսչական հիմնարկի ղեկավարի իրավասություններ: Հանրապետությունում ծայր առած անիշխանական, անպատժելի մթնոլորտն իրեն ավելի զգացնել էր տալիս տնտեսական ոլորտում, ուր ոչ միայն չէր ուրվագծվում նոր տնտեսական համակարգը, այլեւ բացակայում էր ամենատարրական կարգուկանոնը: Դադարեցին անգամ հիշատակվել տնտեսական բարեփոխումների իրականացման պահանջները, քանի որ գործի էր դրված «պատերազմող երկիրը բարեփոխումներ չպետք է իրականացնի» կարգախոսը: Ավելին, խորհրդարանի եւ կառավարության միջեւ հակասությունների գերլարման եւ ներքաղաքական ճգնաժամերի հաղթահարման Տեր-Պետրոսյանի փորձերն ավարտվում էին նոր վարչապետների նշանակումներով, ինչը միաժամանակ ենթադրում էր փոփոխություններ տնտեսական դաշտում, մինչդեռ գերխնդիր դարձած նոր տնտեսական համակարգի կայացումը մնում էր չլուծված: Դրա շուրջ պայքարը երկար ժամանակ կրում էր գաղափարախոսական բնույթ: Թե Գագիկ Հարությունյանի, թե Խոսրով Հարությունյանի վարչապետության տարիներին իրականացվում էր «անցնցում տնտեսավարության» սկզբունքը, ինչն, ըստ էության, բացառում էր տնտեսական բարեփոխումներին միտված որեւէ քայլ: Նոր տնտեսական համակարգը, որ պիտի բարձրանար շուկայական հարաբերությունների եւ ազատական տնտեսության հիման վրա, ընկալվում էր որպես հրեշավոր երեւույթ: Հրանտ Բագրատյանի կառավարությունն իր գործունեությունը սկսեց բարեփոխումների մեծ ծրագրով, սակայն կառավարության կազմավորումից 6 ամիս անց տնտեսական դաշտում էական փոփոխություններ չարձանագրվեցին: Տնտեսական բարեփոխումների ձգձգման արդյունքում ազգային կապիտալը կողոպտվում եւ թալանվում էր անարգել ու անպատիժ:

Դեռեւս չձեւավորված պետության մեջ հսկայական խզում էր առաջացել տնտեսական եւ քաղաքական ոլորտների միջեւ: Եթե նոր տնտեսական համակարգի կայացումը ուշանում էր անթույլատրելիորեն, ապա քաղաքական կյանքում միանգամայն այլ գործընթացներն էին իրականանում՝ ժողովրդավարական ինստիտուտների քաղաքական կուսակցությունների, ազատ մամուլի կայացումն ընթանում էր թե՛ լայնությամբ, թե՛ խորությամբ: Քաղաքական քարտեզն արդեն իսկ նոր երանգներ էր ստանում, ազատ եւ ընդդիմադիր մամուլը նվաճել էր տեղեկատվական-քարոզչական դաշտը: Ներկայացուցչական ինստիտուտները դառնում էին իրական հակակշիռ գործող նախագահին: Միով բանիվ՝ քաղաքացիական ինստիտուտների կայացումն ընթանում էր բնականոն, քաղաքակիրթ ճանապարհով:

Սակայն անհուսալի ու անորոշ էր մնում պետական կառույցների ձեւավորման ճակատագիրը: «Պետական շինարարության» իրականացման արդյունքում ուռճանում էր պետական ապարատը՝ դառնալով բյուրոկրատական պատնեշ ժողովրդավարական գործընթացների ճանապարհին: Կառավարության կառուցվածքի անկենսունակությունը, գերատեսչությունների գործառույթների խճողվածությունը ստեղծել էր կառավարման համակարգում բացարձակ անիշխանության եւ անպատասխանատվության մթնոլորտ: Այսօրինակ իրավիճակում, որն ուղեկցվում էր նաեւ խորհրդարանի եւ կառավարության միջեւ հակասությունների սրմամբ, ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն առկա հիմնախնդիրների լուծման մեկ ելք էր տեսնում նոր լիազորությունների ստանձնում: Որքան ավելի էին խորանում պատերազմն ու շրջափակումը, որքան հաճախանում էին ընդդիմության ու մամուլի մեղադրանքներն ու քննադատություններն առ նախագահը, այնքան նոր իրավասությունների անհրաժեշտության մասին դատողություններն ավելի մեծ տեղ էին զբաղեցնում Տեր-Պետրոսյանի ելույթներում: Ժամանակ առ ժամանակ Տեր-Պետրոսյանի ոտքերի տակ հողը լրջորեն երերում էր նաեւ հենց ՀՀՇ-ում առկա բարդ իրավիճակի հետեւանքով: Թե ՀՀՇ-ն, թե այլ քաղաքական ուժերը, թե հասարակությունը հրաժարվում էին տրամաբանություն տեսնել նախագահի վարած կադրային քաղաքականության մեջ: «Ներկա կաբինետն իմ թիմը չէ», հայտարարում էր Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը («Նեզավիսիմայա գազետա», 19. 06. 92 թ.):

Անպատասխանատվության, անպատժելիության զգացումը քայքայում էր հասարակությունը եւ բարոյալքում դեռեւս չձեւավորված պետական կառույցները:

Նոր քաղաքական համակարգի բովանդակության մասին Տեր-Պետրոսյանի պատկերացումներն ավելի ու ավելի էին որոշակիանում, նյութականանում քաղաքական շրջանակների աչքերին: Որոշակիանում էին նաեւ ներհհշական զարգացումները, որոնց արդյունքում Տեր-Պետրոսյանն ուզում էր տեսնել նախագահի գործողությունները չվիճարկող կազմակերպություն:

Իշխանությունների տարանջատման, պետական կառույցների ձեւավորման ավարտը Տեր-Պետրոսյանը կապում էր Սահմանադրության ընդունման հետ, ուր ամրագրվելու էր կենտրոնացված նախագահական կառավարումը: Նախագահի քաղաքական տեսակետների այսօրինակ եզրահանգումը խառնաշփոթ առաջացրեց քաղաքական կյանքում: Կարծրանում էր քաղաքական ուժերի դիրքորոշումը վարվող եւ ակնկալվող քաղաքական կուրսի հանդեպ, ինչպես նաեւ առավել արմատական եւ փոխզիջումը բացառող էր դառնում Տեր-Պետրոսյանի վերաբերմունքը քաղաքական ուժերի հանդեպ: Այսօրինակ դիրքորոշումների նախակարապետը եղավ ներհհշական առաջին զտումը, երբ ՀՀՇ-ի 5 պատգամավորներ հեռացվեցին կազմակերպությունից, ինչի առիթ ծառայեց վերջիններիս ԳԽ-ում քվեարկությամբ արտահայտված բացասական դիրքորոշումը Սահմանադրության նախագծի եւ հանրաքվեով ընդունելու առաջարկի հանդեպ: ՀՀՇ-ում դիրքերն ամրապնդելուց հետո Տեր-Պետրոսյանն ավելի ու ավելի էր սեղմում քաղաքական դաշտը, երբ կասեցնում էր ՀՅԴ-ի գործունեությունը: Այսօրինակ իրավիճակը պարարտ հող ստեղծեց 1995 թ. հուլիսի 5-ի սցենարի իրականացման համար: Խորհրդարանական ընտրություններով եւ Սահմանադրության հանրաքվեի անցկացմամբ Հայաստանում հիմք դրվեց նոր քաղաքական համակարգի, ուր խորհրդարանին (Ազգային ժողովին) վերապահվեցին գերատեսչական լիազորություններ: Սահմանադրությամբ բնավ չէր ապահովվում իշխանությունների տարանջատումը, այլ ամրագրվում էր նրանց տարրալուծումը: Չունենալով կառավարություն ձեւավորելու որեւէ իրավասություն ԱԺ-ի խորհրդարանական մեծամասնությունը «դե ֆակտո» հրաժարվեց նաեւ կառավարությանն անվստահություն հայտնելու իր իրավունքից, թեպետ ետնաբեմերում խորհրդարան-կառավարություն հակասությունները հաճախ էին սրվում:

Մարզպետների ինստիտուտի ներդրումը հաստատեց գործադիր մարմինների ուղղաձիգ կառավարումը, ինչով եւ ավտորիտար կառավարման հիմքը դրվեց: Յուլիսինինգյան խայտառակությունից հետո քաղաքական կուսակցությունների դերը հասցվեց նվազագույն սահմանին, ինչն էլ տեւական ժամանակ «ապահովեց» քաղաքական գործընթացների սառեցումը: Մամուլը եւս աստիճանաբար սկսեց զիջել իր երբեմնի դիրքերը՝ դրանով իսկ դադարեց գործոն լինել հասարակական-քաղաքական կյանքում: Իրավիճակը նպաստավոր էր համակարգի շուտափույթ կայացման համար, մանավանդ որ արդեն զգվել էին հիմնայունները փոքր երկրի համար բավականին հզոր ուժային կառույցները: Կոռուպցիան, կաշառակերությունը դարձան համակարգի ուղեկիցները: Դատական մարմինները գործադիրի պարզ կցորդներն էին: Սահմանադրությամբ ներմուծված կենտրոնացված նախագահական համակարգը, ըստ էության տարրալուծելով իշխանության ճյուղերի իրավասությունները, դարձավ լուրջ սպառնալիք ժողովրդավարական ինստիտուտների զարգացման ճանապարհին՝ խթանելով ինքնակալության զարգացումը:

1996 թ. նախագահական ընտրությունների ընթացքում եւ հետընտրական ժամանակահատվածում բռնությունների, հետապնդումների, ձերբակալությունների իրականացման, ժողովրդավարության հիմնարար ինստիտուտի ընտրությունների գլխատման գնով Հայաստանում ամրակայվեց քաղաքական համակարգը: Եվ եթե առանձին իշխանավորներ պայքարում էին իշխանության պահպանման համար, ապա Տեր-Պետրոսյանի պայքարը ոչ թե իշխանության, այլ համակարգի պահպանման համար էր:

Նա համոզված էր, որ այն ուժն ու եռանդը, որն ինքը սեփական հեղինակության կորստի գնով ներդրել էր նոր համակարգի կայացման համար, կարող է ի չիք դառնալ, եթե իշխանության գա միասնական ընդդիմությունը: Տեր-Պետրոսյանի պայքարը ոչ այնքան ընդդիմության եւ նրա միասնականացած թեկնածուի դեմ էր ուղղված, որքան համակարգի կործանման դեմ: Համակարգի, որը ոմանք, այդ թվում եւ Տեր-Պետրոսյանը, շփոթել են պետության հետ: Հենց այստեղ էլ Տեր-Պետրոսյանը կատարեց իր երկու մեծագույն սխալները. առաջին, բաց թողեց պատմական հնարավորությունը պատմության մեջ մտնելու ոչ միայն որպես 3-րդ հանրապետության 1-ին նախագահ, այլեւ որպես 1-ին ժողովրդավար նախագահ, որպես ժողովրդավարական արժեքների հիմնադիր Հայաստանում եւ երկրորդ, հնարավորություն ընձեռեց, որ իր կայացրած մերժելի համակարգից լիիրավ օգտվեն հաջորդ նախագահները: Այսօր արդեն ժամանակն աշխատում է հօգուտ գործող համակարգի, եւ գերխնդիրը մեկն է դառնում՝ որքան առաջ ձեռնամուխ լինել քաղաքական համակարգի ապամոնտաժմանը պտուտակ առ պտուտակ, մաս առ մաս: Խնդիրը չի կարող լուծվել ոչ միայն առանց հասարակության ու ընդդիմության մասնակցության, այլեւ առանց իշխանությունների ինքնազոհության:

Ձեւավորված քաղաքական համակարգը երիցս ապացուցել է իր անզորությունը նպաստելու առաջընթացին, զարգացմանը, ազատության ու ժողովրդավարության եւ ազգային արժեքների կենսագործմանը Հայաստանում, որն իր ձեւախեղումներով հանդերձ մեր հայրենիքն է եւ ուր մեր զավակները, սերունդները պիտի ապրեն ոչ թե որպես ճորտեր սեփական երկրում, այլեւ որպես նոր դարի ու նոր հազարամյակի ազատ մարդիկ:

Համակարգը

Անհրաժեշտ է պտուտակ առ պտուտակ ապամոնտաժել այն

Վերջին ամիսներին Հայաստանի քաղաքական շրջանակներում, մամուլում, հասարակության մի հատվածում ավելի ու ավելի է արծարծվում հանրապետությունում քաղաքական վերափոխումների իրականացման անհրաժեշտության հարցը: Առավել արմատական տրամադրվածները խնդրի լուծումը կտրուկ ու որոշակի են տեսնում, այն է՝ Հայաստանում համակարգային փոփոխություններ են անհրաժեշտ: Համակարգից թույլ եւ վեհերոտ դժգոհում են նաեւ պետական տարբեր մակարդակի պաշտոնյաները, մինչեւ անգամ համակարգի անկատարության մասին հիշատակում է ՀՀ նախագահը: Իմ համոզմամբ, սակայն, հետխորհրդային Հայաստանում ձեւավորված քաղաքական համակարգն ամուր է, կայուն ու կարծր, եւ նրա փոփոխությունը բարդ աշխատանք է: Խնդիրը, սակայն, ունի նաեւ երկրորդ կողմ, որի մասին իմ տեսակետը չի տարբերվում շատերի տեսակետից, այն է՝ ներկա քաղաքական համակարգը չի կարող ապահովել երկրի բնականոն ու քաղաքակիրթ զարգացումը, այն միտված է ամրակայելու մերժելի ավանդույթներ եւ արժեքներ: Այսօրինակ իրավիճակում գոյություն ունեցող քաղաքական ուժերն արդեն տեւական ժամանակահատված է, որ վերածվել են քաղաքական գործընթացների պարզ ականատեսների, որոնք, լավագույն դեպքում, արձանագրողներն են այս կամ այն քաղաքական երեւույթի, իսկ, որպես կանոն, քաղաքական գործընթացներին իներցիոն մասնակցողներ են: Այս ամենի արդյունքում ամենաաննշան քաղաքական դիպվածն անգամ ամրացնում է ներկա համակարգը, իշխանությունների դիրքերն այդ համակարգում, պատնեշում է Հայաստանն ազատության եւ ժողովրդավարության արժեքներից, եւ որ ամենավտանգավորն է՝ այլասերում, խոչընդոտում եւ կասեցնում է սեփական ազգային արժեքային համակարգի ստեղծումը:

ռիկությունը, որին գլուխներ եւ տեսություններ էին բախվել, լեգենդի էր վերածվել: Խրուշչովյան ձնհալը սրբեց-տարավ ստալինյան ժամանակաշրջանը, որն ինքնին մի ողջ համակարգ էր, իսկ արդեն գորբաչովյան վերակառուցումը փլուզեց ողջ խորհրդային համակարգը, որը 70 տարվա ամրություն ուներ: Նաեւ այդ լեգենդի պատճառով էր, որ ղարաբաղյան շարժման ժամանակ մեր հասարակության բացարձակ մեծամասնությունը համակարգի փոփոխության մասին չէր մտածում այնքան ժամանակ, մինչեւ այդ համակարգն ի ցույց չդրեց իր սպառվածությունը: Խնդիրն ավելի ընդգրկուն էին տեսնում «Ղարաբաղ» կոմիտեի անդամները: Քանիցս ականատես եմ եղել, որ երբ Լ. Տեր-Պետրոսյանին էր մոտենում որեւէ քաղաքացի եւ ներկայացնում էր այս կամ անօրինականության փաստը՝ խնդրելով միջամտել եւ կանխել, Տեր-Պետրոսյանը միանշանակորեն էր պատասխանում՝ առանձին փոփոխությունները խնդիրներ չեն լուծելու, մեզ համակարգային փոփոխություններ են պետք:

ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո, մինչեւ Հայաստանի անկախացումը, նոր համակարգի շուտափույթ ձեւավորման անհրաժեշտության մասին խոսակցություններն ավելի ու ավելի հրատապ եւ հաճախադեպ էին դառնում: Առավել ընդհանուր գծերով նոր համակարգի հենք էին համարվում տնտեսության մեջ ազատական գաղափարախոսությունը եւ շուկայական հարաբերությունները, քաղաքական ասպարեզում ժողովրդավարական արժեքները: Աշխարհաքաղաքական փոփոխությունների հորձանուտում հայտնված Հայաստանը եւ նրա նոր իշխանություններն ու հասարակությունը թեպետ հոգեբանորեն պատրաստ էին նոր արժեքների իրականացմանը, սակայն գործնականում անպատրաստ էին դիմագրավելու այն ճնշմանը, որը գործադրում էր իշխանազրկված նախկին նոմենկլատուրան: Այդօրինակ պայքարի արդյունքում, տուրք տալով ճնշմանը, նոր իշխանությունները լայնորեն բացեցին կառավարման ամրոցների դարպասները նրանց առջեւ, ում մերժում եւ դատափետում էին դեռ երեկ: Արդյունքում ժողովրդավարական եւ ազատական արժեքները մերժողներն աստիճանաբար համալրեցին ողջ պետական ապարատը եւ կոմունիստական

ՆԱԻՐԱ ՄԱՐՏՉՅԱՆ

ԱԶԳ

միջազգային

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԱՄՆ-ը փորձում է խմբագրել ԱՊՀ քարտեզը

Ըստ ԱՄՆ պետքարտուղարի տեղակալ Ստրոբ Թալբոթի, պաշտոնական Վաշինգտոնի քաղաքականությունը Կովկասում եւ Կենտրոնական Ասիայի հետխորհրդային հատվածում բնութագրվում է ոչ միայն դրական, այլեւ բացասական գործոններով: Առաջինների շարքում պրն Թալբոթը ընդգծել է հատկապես կարեւորագույն նշանակություն ունեցող տրանսպորտային եւ առեւտրական միջանցք ներթափանցելու հանգամանքը, իսկ երկրորդների՝ գլխավորապես վախը էքստրեմիզմի հանդեպ, ընդհանուր անկայունությունը՝ նույնիսկ ուղղակի ռազմական գործողությունների հնարավորությունը: Բարձրաստիճան պաշտոնյայի այս միտքը առանցքային տեղ է գրավել «Ֆինանսովիե իզվեստիա» թերթում հրապարակված Չառլզ Կլովերի եւ Բրյուս Քլարկի «ԱՄՆ ներթափանցումը ԱՊՀ տարածք դուր չի գալիս Մոսկվային» հոդվածում: Հատկանշական է ամերիկացի քաղաքական մեկնաբանների այն դիտարկումը, ըստ որի «եթե 1991-ին ամերիկյան դիվանագիտությունը նախընտրում էր առավելապես շփվել Ռուսաստանի, ապա ներկայումս ավելի նպատակահարմար է համարում գործ ունենալ այլ երկրների հետ»: «Կենտրոնական Ասիայի ինստիտուտի» տնօրեն Չառլզ Ֆերբենքսը առանձնացնում է երեք գործոն որպես պատճառ «քաղաքական կուրսի նմանօրինակ տեղաշարժի». ա) ամերիկյան նավթային ընկերությունները, բ) ամերիկյան խոշոր դիվանագիտական առաքելությունների առավել զգալի ազդեցությունը տարածաշրջանում, գ) Պենտագոնի էնտուզիազմը: Ըստ որում, ԱՄՆ պաշտպանության նախարարության հիշատակված «էնտուզիազմը» «վարակեց» նաեւ Ղազախստանի պես քիչ թե շատ չեզոք (չդիրքորոշված) մի երկրի, որն իր հսկայական տարածքը վերջերս տրամադրեց ամերիկյան ռազմաօդային դեսանտի զինավարժություններին:

Ինչպես հայտնի է, ոչ ավելի վաղ օգոստոսին, ավանդական աղ ու հացով Պենտագոնը դիմավորել էր նաեւ Ուկրաինայում հողի ռազմածովային զինավարժությունները «ցուցադրելու» համար: Նման «միջոցառումը» զուրկ չէր քաղաքական որոշ ցինիզմից, քանզի ի սկզբանե ծրագրված էր որպես «Ազգային հողի վրա հարեւան երկրի կողմից նախաձեռնվելիք անհանգստությունների ճնշման» ցուցադրական տարբերակ: Հիշեցնենք, որ ՌԴ տարբեր բողոքներից հետո միայն հնարավոր դարձավ «խմբագրել» միջոցառման վերնագիրը (կարգախոսը), ինչը որեւէ կերպ չազդեց զինավարժությունների անցկացման վրա: Այս պարագայում ավելորդ չէ նշել, որ ամերիկյան օգնության ծավալների առումով Ուկրաինան Իսրայելից եւ Եգիպտոսից հետո երրորդ երկիրն է: Այս ամենից զատ, պաշտոնական Վաշինգտոնի քաղաքականությունը տարածաշրջանում չի բացառում նաեւ «աշխատանք տեղերում», այն է՝ «որոշակի իրավունքներ որոշ երկրներին» ամերիկանպաստ դիվանագիտական սուբյեկտ դառնալու հեռանկարներով: Այսպես օրինակ, նույն Ուկրաինան «իրավունք է նվաճել» հանդես գալու «սեփական դիվանագիտական նախաձեռնությամբ» Աբխազիայում միջազգային խաղաղարար ուժեր մտցնելու առաջարկությամբ: Հատուցման կարգով ԱՄՆ-ը պարտավորեցրել է Վրաստանին սեփական նավահանգիստներից կասպիական նավթի մի մասը տեղափոխել Ուկրաինա, դրանով իսկ նվազեցնելով հայտնի կախվածությունը ռուսաստանյան էներգակիրներից:

Նույն ստորագրությամբ է պայմանավորված պաշտոնական Կիեւի խայտառակ եւ անհիմն հայտարարությունը Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության նախագահական ընտրությունների վերաբերյալ:

Ինչ խոսք, ամերիկյան [illegible] դիվանագետների եւ զորավարների նման հաղթարշավը որեւէ կերպ չի կարող գոհացնել Մոսկվային, եւ օգոստոսին Բորիս Ելցինն իր «մեղմ» ափսոսանքն է հայտնել այդ առթիվ: Ներկայումս ԱՊՀ երկրներից առավել վառ ընդգծված արեւմտամետությամբ առանձնանում են Ուկրաինան, Վրաստանը, Ադրբեջանը եւ Ուզբեկստանը: Մոլդովայի ներկայությունը առկա գործընթացներում երեւի թե խորհրդանշական է եւ գուցե պատահական չէ, որ հենց Քիշնեւն է ընտրվել ԱՊՀ առաջիկա գագաթաժողովի մայրաքաղաք: Ղազախստանը, Կիրգիզիան եւ Թուրքմենստանը այժմ գտնվում են «քողարկված դիրքորոշման» փուլում, թեպետ Աշգաբադը ավելի հակված է հյուսիսային ուղղության: Տաջիկստանում ընթացող կլանային պայքարը (ռուսամետ Լենինաբադի եւ արմատամետ Կուլյաբի կլանների միջեւ) դեռ որեւէ նախադրյալ չի ստեղծում պաշտոնական Դուշանբեի արեւմտյան կողմնորոշման համար: Այսպիսով, սոսկ Հայաստանն ու Բելառուսն են ինչպես եղել, այնպես էլ մնում Ռուսաստանի առավել կայուն ռազմավարական դաշնակից երկրները, եւ այս առումով իզուր անհիմն է թվում «Ռուսաստան-Բելառուս» միությանը Հայաստանի ավելորդ տեղը անդամակցելու անհրաժեշտության հետ կապված քարոզարշավը եւ դատարկ աղմուկը:

Միեւնույն ժամանակ թե արդեն հիշատակված Չառլզ Ֆերբենքսը եւ թե ամերիկյան այլ փորձագետներ գտնում են որ դեռ վաղ է ԱՊՀ քարտեզը վերջնականապես ներկել արեւմտամետ եւ ռուսամետ ներկերով: Նրանց կարծիքով, ՌԴ եւ ԱՄՆ միջեւ դիվանագիտական եւ տնտեսական հակամարտության հետագա զարգացման տարբերակները կամ նույնիսկ որոշակի հաշտեցումը պայմանավորված են նախեւառաջ Մոսկվայի կեցվածքով «աշխարհաքաղաքական կարկանդակների» բաժանման գործընթացում: Ամերիկան նոր տեղերի ախորժակ ունի այս նոր աշխարհի նոր արեւի տակ «խնդրելով» Ռուսաստանին դիմել «փոքրիկ զիջումների»: Պատկերավոր ասած, պաշտոնական Վաշինգտոնը իրեն վերագրելով «հին աշխարհի» փլուզման եւ «նոր աշխարհի» ստեղծման գլխավոր դերը, չի ցանկանում անմասն մնալ նոր քարտեզի խմբագրման աշխատանքներից:

Նկարագրված ֆոնի վրա ներկայումս առավելապես կարեւորվում է Իրանի Իսլամական Հանրապետության որպես ՌԴ մարտավարական դաշնակցի գործոնը: Նա Հայաստանի միջոցով միմյանց է կապում արաբական աշխարհի հակաամերիկյան հատվածը եւ Ռուսաստանը: Ստեղծված պայմաններում Կենտրոնական Ասիա ավելի հիմնովին ներխուժելու գործում պաշտոնական Վաշինգտոնին մնում է օգտագործել վրաց-ադրբեջանական նեղ միջանցքը, քանզի հակառակ դեպքում ուղղակի հօդս կցնդի «Մետաքսի նոր ճանապարհի» գաղափարի գործնական հիմքը, այն է՝ արեւմտամետ մի սեղմ Արեւմտյան Եվրոպա-Ուկրաինա-Վրաստան-Ադրբեջան-Ղազախստան-Ուզբեկստան ուղղությամբ: Ըստ էության, սա եզակի հնարավորություն է, հակաամերիկյան հայտնի սալը (առաջավոր Ասիայի արաբական մի զգալի հատված-Իրան-Ռուսաստան-Չինաստան) ներսից մասնատելու համար եւ հենց սրանով են բացատրվում թե Ադրբեջանի հետ կնքված ավելի քան 9 մլրդ դոլար արժողությամբ նավթային գործարքները եւ թե Վրաստանի տարածքային անխախտելիության կողմ ուղղված ամերիկյան քաղաքականությունը:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Աղքատ եւ վտանգավոր Հյուսիսային Կորեան

Կորեայի Ժողովրդադեմոկրատական Հանրապետությունը պարենային եւ էներգետիկ աննախադեպ ճգնաժամ է ապրում: Միջազգային մարդասիրական կազմակերպությունների տվյալների համաձայն, երեք երեխայից մեկը տառապում է թերսնումից: Անցյալ տարի, իշխանությունների տվյալների համաձայն, սովամահ է եղել 134 երեխա:

Եթե հավատանք Փենյանի վարչակարգի պաշտոնատարներին, պարենի պակասը 1995 եւ 1996 թվականների աղետալի հեղեղումների եւ այս տարվա արտասովոր երաշտի հետեւանքն է:

Սակայն այս բացատրությունն անբավարար է: Վերջին տարիներին պարենային ճգնաժամերի մեծ մասը գրեթե պայմանավորված չէ կլիմայական պայմաններով: Գյուղատնտեսական տեխնիկան այնպիսի առաջընթաց է ապրել, որ ժամանակակից պարենային ճգնաժամերը կարելի է համարել մարդու տգիտության կամ անհրաժեշտության հետեւանք: Բացառությամբ այն դեպքերի, երբ պետությունն ինքն է շահագրգռված «ճգնաժամի խաղարկմամբ» (ինչպես դա եղավ Եթովպիայում եւ Սուդանում): ԿԺԴՀ-ի իրավիճակը բացառություն չի կազմում:

1953 թ. Կորեական թերակղզու բաժանումից հետո ԿԺԴՀ-ն դարձել է աշխարհի ամենափակ պետություններից մեկը: Լրագրողների, հատկապես կասկածելիների մուտքն այնտեղ գրեթե արգելված է: Կիմ Իր Սենի ստալինյան վարչակարգը, որը վերջին երեք տարիներին ղեկավարում է նրա որդին՝ Կիմ Չոն Իրը, կարողացել է երկիրը մեկուսացնել ամեն տեսակ արտաքին ազդեցությունից: ԿԺԴՀ-ի տարածքը 120,5 հազար քառ. կմ է, բնակչությունը 23,9 միլիոն: Զինված ուժերի թվակազմը 1,1 մլն է, պաշտպանական բյուջեն կազմում է ներքին համախառն արտադրանքի 25 տոկոսը:

Պաշտոնական ճառերում խոսվում է այն մասին, թե երկիրն իր բավարարում է սեփական կարիքները, բայց իրականում՝ նախքան Բեռլինի պատի անկումը ԿԺԴՀ-ն կախման մեջ էր Խորհրդային Միությունից: Այսօր ռուսները պահանջում են, որ մատակարարումները վճարվեն տարադրամով: Չինաստանն իր հերթին 1992 թ.-ից դադարեցրել է նավթի եւ սննդամթերքի առաքումները զեղչ գներով: Իսկ ԿԺԴՀ-ում պատրաստվող կեղծ 100 դոլարանոցները բավարար չեն երկրի պարտքերի մարման համար:

Չինաստանը ԿԺԴՀ-ից բաժանող գետի երկու ափերի հակադրությունը մեծ է: Չինական ափի բարձրահարկ շենքերի եւ արբանյակային ալեհավաքների դիմաց կարելի է տեսնել կորեական ափի մոտ ժանգոտվող հին ռազմանավեր եւ կուսակցական ղեկավարներին փառաբանող զանազան պաստառներ: Ժամանակ առ ժամանակ կորեացիները գետում իրենց հագուստներն են լվանում առանց օճառի կամ լվացքի փոշու, գրում է «Էքսպրես» հանդեսի թղթակիցը:

Մութն ընկնելուց հետո սահմանամերձ գետի վերին հոսանքի ծանծաղուտում չինացիներն ու կորեացիները գաղտնի առեւտրափոխանակություն են կատարում. չինական սննդամթերքն ու գյուղմթերքները փոխանակվում են կորեական ցինկի ու պղնձի հետ:

Չինաստանն ու Ռուսաստանը երկյուղներ ունեն, որ Փենյանի վարչակարգի փլուզման դեպքում տեղի կունենա փախստականների զանգվածային ներխուժում: Ներկայումս Չինաստանում կորեացի փախստականները քիչ են:

Նույնը չի կարելի ասել Ռուսաստանի եւ մասնավորապես Վլադիվոստոկի մասին: Փենյանի վարչակազմը կորեացիներին խրախուսում եւ երբեմն ստիպում է մեկնել այնտեղ: 10–30 հազար կորեացիներ են աշխատում Ռուսաստանի Հեռավոր Արեւելքում, այդ թվում 3 հազարը Վլադիվոստոկի շրջանում: Նրանք շինարարական աշխատանքներ են կատարում, բնակարաններ ներկում, ծառեր էտում: ԿԺԴՀ-ն իր բանվորներից ստիպում է պետությանը հանձնել վաստակը, որ կազմում է օրական 2–12 դոլար:

Թեեւ Վլադիվոստոկում ներկայումս մարդիկ աշխատավարձ են ստանում մի քանի ամսվա ուշացումով, կորեացիների համար քաղաքի պայմանները հիանալի են: Նրանք քնում են բարաքներում կամ պատահական տեղերում: Տեղացիները պատմում են, որ կորեացիները շատ են Սեդանկա կայարանի մերձակայքում: Այդ թաղամասում շուն չի մնացել. բոլորին կերել են: Երբեմն կորեացիները դիտավորյալ հանցանք են գործում ռուսական բանտում մնալու եւ հայրենիք չվերադառնալու համար:

1996 թ. սեպտեմբերին Վլադիվոստոկի փողոցներից մեկում սպանվեց Հարավային Կորեայի հյուպատոսարանի մշակութային կցորդը: Ոստիկանությունը դեռ չի ավարտել հետաքննությունը, բայց շատերը կասկածում են, թե դա հյուսիսկորեացի գաղտնի գործակալների գործն է: Ինչպես պարզվել է, հանգուցյալն զբաղվում էր հյուսիսկորեացիների անօրինական գործողությունների քննությամբ: ՌԴ անվտանգության դաշնակցային ծառայության զեկուցագրերում նշվում է, որ սահմանամերձ գոտում նկատվում է ափիոնի գաղտնի առեւտրի զգալի աճ:

ԿԺԴՀ-ի վարչակարգը դեռ որքա՞ն ժամանակ կգոյատեւի: Այս հարցը հուզում է շատերին: ԿԺԴՀ-ի «Բանվորական դրախտում», որը ժողովրդին միայն տառապանքներ է պատճառում, միայն զինվորականներն են իրենց լավ զգում: Չինացի մի նախկին դիվանագետի տվյալներով, կորեացի բարձրաստիճան սպաները պարծենում են, թե իրենց հարավային թշնամիներին կջախջախեն 38 ժամում: Հյուսիսկորեացի գեներալները իրենց երազանքները լուրջ են ընդունում: Եվ հենց սա է, որ նրանց անչափ վտանգավոր է դարձնում, նույնիսկ ԿԺԴՀ միջուկային ծրագրի սառեցման պայմաններում:

Պատրաստեց
ՊԵՏՐՈՍ ԲԵՇԻՇՅԱՆԸ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Արաբական լիգան դատապարտեց Իրանի օդային հարձակումը Իրաքի վրա

ԿԱՀԻՐԵ, 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Արաբական պետությունների լիգան դատապարտել է Իրանի օդային հարձակումը Իրաքի տարածքի վրա: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, այդ կազմակերպության հայտարարության մեջ նշվում է, որ «նմանօրինակ նախահարձակ գործողությունները արդարացում չունեն: Դրանք հակասում են Իրանի պաշտոնական անձանց այն հայտարարություններին, թե Թեհրանը ձգտում է բարելավել հարաբերությունները արաբական պետությունների հետ»:

Երկուշաբթի իրանական գրոհային ինքնաթիռները ռմբահարված էին հասցրել Իրաքի Դիալայի եւ Վասիտի նահանգներում գտնվող իրանական «Մոջահեդին-է խալք» ընդդիմադիր կազմակերպության ռազմահանգրվաններին:

Լիգան Իրանին կոչ է արել այսուհետեւ հրաժարվել նմանօրինակ ձեռնարկումներից, որպեսզի չբարդացվի արաբա-իրանական հարաբերությունների նորմալացման հեռանկարը: Հայտարարության մեջ կրկին հավաստվում է համարաբական կազմակերպության դիրքորոշումը ի պաշտպանություն Իրաքի ինքնիշխանության եւ տարածքային ամբողջականության:

Միջադեպ ռուս-մոնղոլական սահմանում

ՈՒԼԱՆ ԲԱՏՈՐ, 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Հոկտեմբերի լույս 1-ի գիշերը միջադեպ է տեղի ունեցել ռուս-մոնղոլական սահմանում: Ինչպես այսօր հաղորդել է «Ալդըն էրխ» թերթը, չորս ռուսաստանցիներ խախտել են մոնղոլական սահմանը: Նախազգուշական կրակոցներից հետո նրանց վրա կրակ է բացվել, որի հետեւանքով սահմանախախտներից մեկը մահացու վիրավորվել է: Սահմանախախտման եւ զենքի գործադրման փաստի կապակցությամբ համատեղ հետաքննություն է անցկացվում:

Նոր 50 դոլարանոցին կհաջորդի 20-ը

Օրերս ԱՄՆ ֆինանսների նախարարությունը հայտարարել է, թե նոր 50 դոլարանոցը շուկա կիջնի հոկտեմբերի 27-ին: Հին դրամանիշերի գործածությունը կշարունակվի՝ աստիճանաբար փոխարինվելով նորերով: Ակնկալվում է, որ առաջիկա տարվա ընթացքում շուկա կհանվի նոր 20 դոլարանոց դրամանիշը:

ԴԱՎ-ի շվեդական իմունիտետ

Ինչպես հաղորդում է Ստոկհոլմում «Կոմսոմոլսկայա պրավդա» թերթի թղթակիցը, գիտնականների ենթադրությամբ շվեդների նախնիները շատ վաղ ժամանակներում, մոտ 5 հազար տարի առաջ վարակվել են ԴԱՎ-ին (ձեռքբերովի իմունային անբավարարության վիրուս) շատ նման ինչ-որ հիվանդությամբ: «Թույլ առանձնյակները» վախճանվել են, իսկ ավելի ամուրները սերունդներին դիմադրողականության գեներ են ժառանգություն թողել: Հյուսիսային այս երկրի բնակիչների 35 տոկոսի մեջ նկատվել են գենետիկական փոփոխություններ, որոնք կարող են նվազեցնել ԴԱՎ-ով հիվանդանալու հավանականությունը: Հետաքրքիր է, որ XX դարավերջի բնակչությունը դարձել է ԴԱՎ-ի նկատմամբ առավել դիմացկուն, այդ են արտացոլում 37 երկրներում ստացված շուրջ 4 հազար ախտորոշումների արդյունքները: Սովորական բնակիչների միջին հաշվով 20 տոկոսը [illegible] հիվանդանալու դեմ պաշտպանվածություն ունի:

ԱԶԳ

Մշակույթ

Փնտրեք Փելեշյանին

Սեպտեմբերի սկզբին առանց նվագախմբի ու բարձրագոչ ազդի քաղաք մտավ նորին մեծություն կինոն՝ Արտավազդ Փելեշյանի ֆիլմեր էին

... Եվ դարձյալ արվեստի հավերժական հարցը՝ ի՞նչ ես հաստատում եւ ի՞նչ հերքում: Եվ ամենախորքում՝ ո՞վ ես դու, ո՞վ է քո հերոսը: Եվ ամենասկզբում՝ ո՞րն է քո հողը, ո՞րն է քո երկինքը: Եվ ամենավերջում՝ ո՞ւր ես գնում, ո՞ւր ես տանում նրանց, ովքեր հավատացել, հասկացել, արժեւորել են քեզ ու այլեւս սպասում են քեզ, քո քայլին, քո խոսքին:

Եվ երբ պատասխանում ես այս հարցերին՝ հիմնավոր, դրույթներով, փաստարկներով, եզրակացություններով, կանխատեսումներով, ստացվում է... տեսություն, վարդապետություն, գաղափարախոսություն, հետեւաբար՝ միություն, կուսակցություն, ուրեմն՝ իշխանություն, ընդդիմություն:

Իսկ եթե հարց ու պատասխանից հետո փորձում ես անել քո քայլն ու ճշտել քո ու քո ժամանակի հարաբերությունը, համոզվում ես, որ արվեստի եւ քաղաքականության միջեւ կյանքը միշտ ընտրում է ինքն իրեն. ճշմարտության մեջ է գտնում իր շարունակությունը: Եվ սակայն ո՞վ է ճշմարտությամբ երջանկանում, իսկ արվեստը լույսի ու բարու, հույսի եւ հավատի առաքելություն ունի՝ առայժմ անսպառ, առայժմ անօգտակար: Ի վերջո կարող են հատվել նաեւ զուգահեռները, բավական է հարթությունը փոխել ընդամենը:

Եվ ընդհանրապես, այն պահից, երբ ինչ-որ մեկի ձեռքը քարանձավի պատին գծեր քաշեց ու անզգույշ այդ «գծապատումից» ժամանակ էլ երգեց հընթացս հասկանալով, որ խոսք կարելի է չխոսելով արտաբերել, անցնող դարերը ոչինչ չեն փոխել՝ նյութի ու հոգու միասնությունը ձեւավորել է գոյ, պայքարը պայմանավորել է մարդու զարգացումը՝ աշխարհը դարձնելով սակավ մայրենի, սակավ բարբարոս, ավելի քաղաքակիրթ, ավելի հմուտ, առավել կատարյալ, բայց ոչ բարի, ոչ գեղեցիկ, ոչ լուսավոր: Ահա թե ինչո՛ւ է արվեստը հավերժական:

Ճգնաժամերն ազդակ են նոր զարգացման, խթան, նյութի կուտակման ընթացք, որ անվերապահորեն ավարտվելու է նոր սանդղակով: Սա տաղտուկ տեսություն է, դասական կանոնակարգ, որ կենսական է մնում բացառություններով, օրինաչափությունների խախտումներով, երբ հայտնվում են մարդիկ ու ասում են ոչ: Եվ որովհետեւ ասել են «ոչ», պարտադրված են «ինչուն» բացատրել ու սկսվում է արվեստի նոր չափումը՝ հին չափումների բեկում ու նորի հաստատում մինչեւ... նույնը կրկնվի: Սա էլ է տեսություն: Պակաս տաղտուկ:

Սեպտեմբերի սկզբին առանց նվագախմբի ու բարձրագոչ ազդի քաղաք եկավ նորին մեծություն կինոն՝ շատ մենակ ու շատ ինքնատիպ. կինոյի տանը Արտավազդ Փելեշյանի ֆիլմերն էին ցուցադրվում եւ հանդիպում էր նրա հետ: Շատ հին, շատ հայտնի, շատ հարազատ էր այդ ամենը: Հին, հայտնի, հարազատ բոլորիս ճիշտ այնքան, որքան մեր գոյի կենսագրությունն է հաշվում: Չորս ֆիլմ՝ «Բնիկները», «Տարվա եղանակները», «Վերջ», «Ծնունդ»: Եվ սկսում ես մտածել, որ աշխարհում ամեն ինչ կինո է, քեզ զգում ես կինոյում ու քո մեջ կինոն մտնում է իբրեւ բնական գոյություն: Դու չես որոնում վերջ, սկիզբ, իմաստ, նպատակ, գաղափարախոսությունների դարավոր ավանդները դառնում են ինքնաբերաբար ավելորդ, որովհետեւ այդ ֆիլմերում ու այդ ֆիլմերից հետո դու մնում ես մենակ ինքդ քեզ հետ, գիտես, որ հավուր պատշաճի հարցերն ու պատրաստի պատասխանները «ուրիշ կինոյից» են, գիտես, որ «դերասանություն» անելն անիմաստ է: Որ ընդամենը մի քանի րոպեով քեզ էր տրամադրվել հայելի տեսնելու աշխարհը, կյանքը, մարդկանց այն նախա-նախա-նախասկզբնական ճշմարտության մեջ, որտեղ դեռ անաղարտ է գեղեցիկը, եւ խոսքերը չեն եկել իմաստավորելու ձայնը: Ինչո՞ւ Փելեշյանի ֆիլմերում բառեր չկան: Որովհետեւ կա այդ ձայնը մեզնից յուրաքանչյուրն ինքն իր համար է հնչյունավորում այդ ֆիլմերը ամենեւին չկաշկանդվելով հեղինակի ներկայությունից, ավելին՝ երկխոսության մեջ գտնելով թե հեղինակին, թե իրեն: Եվ որոնումի, հանդիպման մեջ ձեւավորվում է պարզ, կանոնիկ մի իրողություն՝ ծնվում է ֆիլմ, դառնում է երեւույթ, նախ իմաստազրկում հրաշք հասկացությունը, ապա՝ իմաստավորում: Լրացուցիչ մեկնությունը, թե հրաշքները բոլորն էլ բացառվում են, նախապատմություն ու վերջնապատմություն ունեն, թե հրաշքներ պարզապես չեն լինում, ծիծաղելի է, որովհետեւ անձրեւը սովորական ջուր համարողները միշտ էլ չեն հասկացել անձրեւի պատճառն ու հետեւանքները, ընդամենը թրջվել են:

Մենք այնքան սովորել ենք կարծրատիպերի, մեր մտածողությունը վարժվել է կաղապարներով, հասկացություններով ու սահմանումներով աշխատելուն: Գուցե դա փորձ է, հմտություն, առավելություն: Չգիտեմ: Բայց այդպես մոդելավորելով կյանքը, մեկ եւ ընդմիշտ բանաձեւելով գեղեցիկն ու բարին, չարն ու տգեղը, այոյի ու ոչի մեջ տեղավորվելով, որ շատ է հեշտացնում կողմնորոշումը, մենք անկաս կորցնում ենք, կորցնում ենք նրբագծերն ու կիսատոները, չգիտեմը, երեւին, գուցեն, որ ծնունդ չեն կասկածի, որ տարակարծության այլատեսության արգասիք են: Իսկ տեսողության այդ պարագայում շատ գունագեղ են Փելեշյանի սեւ-սպիտակ ֆիլմերը:

Մալյանը չնկարեց «Կոմիտասը», Փարաջանովը չնկարեց «Արա Գեղեցիկը», Դովլաթյանը չնկարեց սիրո մասին իր ֆիլմը: Թող արվեստի բոլոր աստվածները ուժ տան Փելեշյանին նկարելու իր Homo sapiens-ը:

Փելեշյանն իր ֆիլմերն են: Իր ֆիլմերում փնտրեք Փելեշյանին:

ԱՆԱՀԻՏ ԱԴԱՄՅԱՆ

Հայ երգչուհու շահած ուղեգիրը

ՍՈՉԻ, 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Երեւանցի հանրածանոթ էստրադային երգչուհի Արմինե Գրիգորյանը դարձավ Արաբական Միացյալ էմիրությունների անվճար մեկշաբաթյա միակ ուղեգրի տերը, որը Սոչիում անցկացվող «Հայաստանի մշակույթի օրերի» մասնակիցներից մեկնումեկի համար սահմանել էր «Սեւծովյան ավիաուղիներ» ընկերությունը: Այս մասին Հայաստանի արվեստի վարպետների պատվին հոկտեմբերի 1-ին տրված ընթրիքի ժամանակ հայտարարեց ընկերության գլխավոր տնօրեն Էդվարդ Հակոբյանը:

ԴԵՎՐԻԿՅԱՆ-60

ԳԵՎՈՐԳ ԴԵՎՐԻԿՅԱՆ

Հովհաննես Չեքիջյանը կրկին մեծ դահլիճի բեմում

Արամ Խաչատրյանի մեծ դահլիճը նորից լցվեց սեւ-սպիտակ եռաշարով: Եվ կամաց-կամաց Հովհաննես Չեքիջյանի համերգի աֆիշը՝ երաժշտական ոգեշնչման մեջ վեր սլացած դիրիժորական ձեռքեր, սկսեցին մարմին առնել: Այդտեղից սկսվեց հրաշքը: Հանդիսատեսը շատ էր կարոտել Չեքիջյանի երգչախմբին եւ, իհարկե, երգչախմբային արվեստին ընդհանրապես, որի մարմնացումն է պետական ակադեմիական երգչախումբը: Բուռն կարոտով, հիացմունքով եւ հպարտությամբ բռնկված դահլիճը հոտնկայս ծափահարությամբ ստիպեց մաեստրոյին կրկնելու կատարումները: Հովհաննես Չեքիջյանը, որի համար բեմի վրա մտքերն ու զգացմունքներն արտահայտելու մեկ ձեւ գոյություն ունի միայն, ստիպված էր խոսել դահլիճի հետ եւ խնդրել, որ հանդիսատեսը «բաց թողնի» իրեն... մինչեւ մյուս համերգը:

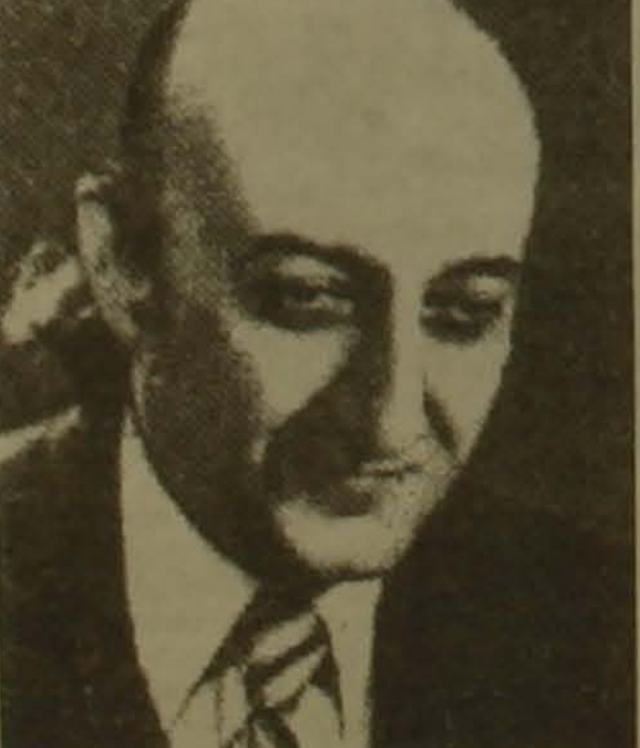

Այսօր Հովհաննես Չեքիջյանը գործնական այցով մեկնել է Հարավային Ամերիկա, որտեղ հայ համայնքի երգչախումբը վերակազմավորելուց բացի՝ պիտի բանակցի Հայաստանի ակադեմիական երգչախումբը հյուրախաղերի տանելու շուրջ: Հաշվի առնելով երգչախմբի մեծությունը եւ ճանապարհային ծախսերը, պետք է խոստովանել, որ ձեռնարկումը մեծ անձնվիրություն եւ ջանք է պահանջում: Սակայն կասկած չի հարուցում ելույթի հաջողությունն աշխարհի ցանկացած ծայրում:

Սեպտեմբերի 30-ի ելույթը համարե՞նք վերջնական վերադարձ բեմ: Իսկական արվեստին կարոտած հանդիսատեսը երազում է այդ: Հուսանք:

ԻՌԵՆ ՇԱՐՈՅԱՆ

ՀՈԲԵԼՅԱՆ

«Ինչ որ արել եմ, արել եմ սիրով, կնշանակի սիրել եմ միայն».

Մեծարման գերեկույթ նվիրված բանաստեղծ Յուրի Սահակյանին

Մանկական գրականության զարգացման գործում մեծ է բանաստեղծ եւ թարգմանիչ Յուրի Սահակյանի դերը: Նա Հովհ. Թումանյանի, Հ. Հայրապետյանի, Հ. Աղաբաբի, Աբ. Խնկոյանի եւ մյուս նշանավոր մանկագիրների ավանդույթների լավագույն շարունակողն է: ՀԳ միության տանը, նրա ծննդյան 60-ամյակին նվիրված գերեկույթում ճիշտ նկատեց Հրանտ Մաթեւոսյանը՝ Սահակյանի որոշ գործեր համեմատելով Թումանյանի ստեղծագործության հետ: Անվանի արձակագիրը նկատի ուներ Սահակյանի մանկական բանաստեղծությունների պարզությունն ու մատչելիությունը երեխաների հոգուն հարազատ լինելը:

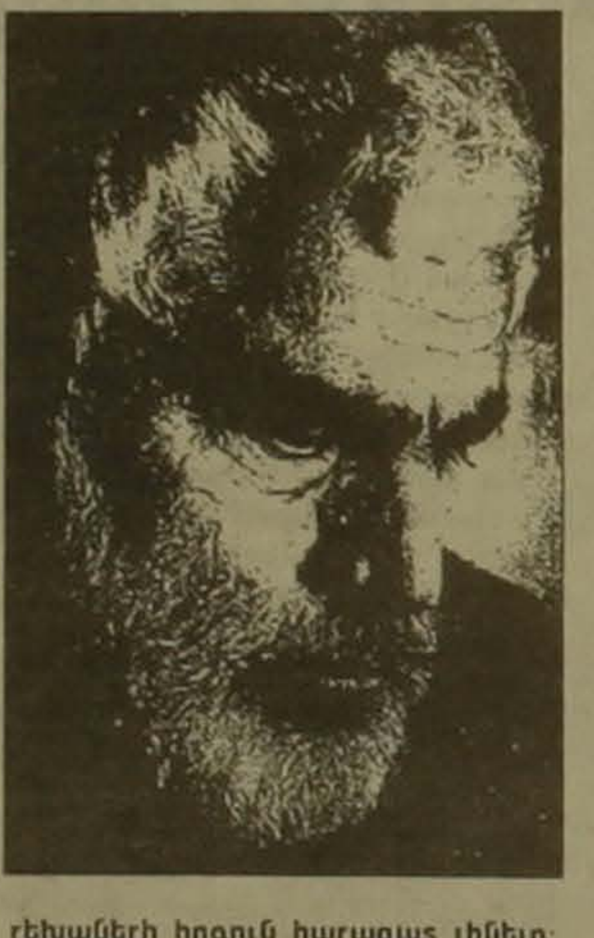

Այս տողերը գրելիս ակամա հիշեցի նրա գրչեղբայր բանաստեղծ Երվանդ Պետրոսյանի՝ Յուրի Սահակյանին նվիրված բանաստեղծության տողերը. «Թե նշանդ ճիշտ է, եղիր վստահ. *երգիդ նետը վաղ-ուշ պիտի հասնի* մի օր նպատակին»:

Անշուշտ, ճիշտ է եղել բանաստեղծի նշանը, նա լավ է ճանաչել իրեն ու ճիշտ ուղի ընտրել: Նա այդ ուղին ընթանալիս ընթերցողին է հանձնել մեկուկես տասնյակից ավելի բանաստեղծական ժողովածուներ՝ «Աճպարար կատուն», «Արեւ, արեւ, արեւիկ», «Աքլորակռիվ», «Բարի բզուկն ու պարկապզուկը»... Նա կազմել է «Արտուտիկ, նախշուն տոտիկ», «Արքա չէ, բայց թագավոր է» ժողովրդական հանելուկների ժողովածուները: Նրա երկերը լույս են տեսել նաեւ ռուսերեն. «Բերդապար» (1975), «Ճուտը կճուճում» (1985) եւ ուրիշ լեզուներով:

Բացի մանկական գրքերից՝ նա հեղինակել է քնարական ու խոհական բանաստեղծությունների հինգ ժողովածու՝ «Արեւը քո դեմքին», «Իմ մեղեդին», «Սարը սարին», «Երբ դու գալիս ես», «Չարն իրեն տեր չկարծի»:

Յուրի Սահակյանը նաեւ հմուտ թարգմանիչ է: Դա են վկայում Ա. Պուշկինի, Ա. Բարտոյի, Կ. Կուլիեւի, Ս. Մարշակի եւ ուրիշ գրողների մանկական երգերի հայերեն թարգմանությունները, «Ծիածան», «Ծափիկ-ծափիկ» ժողովածուները:

Բանաստեղծի հոբելյանին նվիրված գերեկույթն սկսվեց Արարատյան հայրապետական թեմի «Մանկունք» արական երգչախմբի (գեղարվեստական ղեկավար՝ Շոթա Վարդանյան, դաշնակահար՝ Գրիգոր Կուզիկյան) ելույթով: Հանդիսականները ունկնդրեցին «Հայր մերը» եւ հատվածներ Մակար Եկմալյանի «Պատարագից»:

Հոբելյարին ջերմորեն ողջունեցին, նրա գրական վաստակը պատշաճ ձեւով գնահատեցին բանաստեղծներ Լիպարիտ Սարգսյանը, Երվանդ Պետրոսյանը, Արտաշես Ղազարյանը, Շուշիի «Վարանդա» մանկական երգչախմբի գեղարվեստական ղեկավար, Բեյրութում ծնված Զաքար Քեշիշյանը:

Բանաստեղծի «Մկների տոնը», «Եկատուն ու Չեկատուն», «Քեռի Պետոն» եւ ուրիշ գործեր կարդաց ասմունքող Եսթեր Գաստարյանը: Ունկնդիրների համար հաճելի անակնկալ էր հինգամյա Շաղիկ Մաթեւոսյանի ելույթը: Բովանդակալից էր հատկապես Եղիշե Չարենցի անվան դպրոցի աշակերտների բազմամարդ խմբի ասմունքը:

Յուրի Սահակյանը շնորհակալական խոսք ասելուց հետո կարդաց մանուկների եւ մեծերի համար գրած իր բանաստեղծություններից: Դրանք էին՝ «Աչքեր», «Կնոջ մի հայացք», «Խոհեմությունը», «Եթե ես այնտեղ...», ... Վերջին գործում կա այսպիսի տող. «Ինչ որ արել եմ, արել եմ սիրով, կնշանակի սիրել եմ միայն»: Իրավ, նա սիրով է արել եւ սիրով արած նրա երգերը անմիջապես տեղ են գտել մանուկների ու մեծերի, այդ թվում կոմպոզիտորների հոգում, որոնք եւ նրա տեքստերով գրել են երգեր: Ահա երկուսը. «Հովիկ» (երաժշտությունը՝ Տիգրան Մանսուրյանի), «Ծաղրածուն եւ ծաղրածուն» (երաժշտությունը՝ Ստեփան Բաբաբորոսյանի): Այդ երգերը նույնպես հնչեցին «Մանկունք» երգչախմբի կատարմամբ:

ՀՐԱՉՅԱ ՀՈՎՆԱՆՅԱՆ

«Ճակատագրից խուսափել չի լինի...»

Ասում է նեապոլյան երգերի սիրահարը

«Նեապոլյան երգեր» խորագիրը կրող համերգը այդ օրը վոկալ երաժշտության շատ երկրպագուների էր բերել մայրաքաղաքի Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տուն:

Ելույթ ունեցողները երկուսն էին՝ Ազգային օպերայի եւ բալետի ակադեմիական թատրոնի մեներգիչ Եղիշե Մանուչարյանը եւ երգիչ Արկադի Մարտիրոսյանը:

Կատարողական բարձր մակարդակով ներկայացվեց նեապոլյան երգերի մի փունջ, որում ընդգրկված էին Կուրտիսի, Կարիլլոյի, Գաստալդոնի, Կապուայի եւ ուրիշների ստեղծագործությունները:

Համերգի ծրագրի հեղինակն ու նվագակցողը կամերային երաժշտության տան դաշնակահարուհի Համասփյուռ Մանուկյանն էր: Համերգը վարում եւ ստեղծագործությունների մասին հանգամանալի տեղեկություններ էր հաղորդում կամերային երաժշտության տան ռեժիսոր Սարգիս Նաջարյանը:

Համերգի ավարտից հետո Եղիշե Մանուչարյանին մի քանի հարց տվեցի:

- Եղիշե, ձեր ուսումնառությունը որտե՞ղ է ընթացել:

- Սովորել եմ Երեւանի Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիայում: Փողային բաժնում էի: Երկրորդ կուրսից համատեղեցի նաեւ վոկալ բաժինը: Ավարտելով կոնսերվատորիան, 1995 թվականին աշխատանքի անցա օպերայի թատրոնում, որպես մեներգիչ:

- Օպերային ներկայացումներում հանդես եկե՞լ եք:

- Բազմիցս: Հանդես եմ եկել Վերդիի «Օթելլո», Լեոնկավալլոյի «Պայացներ», Մոցարտի «Առեւանգում հարեմից», Արմեն Տիգրանյանի «Անուշ» օպերաներում, անձնավորելով համապատասխանաբար Կասիոյի, Առլեկինի, Բելմոնտի, Սարոյի կերպարները:

- Ուրիշ ելույթնե՞ր:

- Նույնպես բազմաթիվ: Ելույթներ եմ ունեցել Հայաստանի ֆիլհարմոնիայի նվագախմբի հետ նաեւ արտասահմանում՝ Շվեյցարիայում, Իսպանիայում, Ուկրաինայում: Վերջերս վերադարձա Ղրիմից: Այնտեղ մասնակցեցի հայկական մշակույթի օրերին՝ նվիրված մեծ գեղանկարիչ Հովհաննես Այվազովսկու ծննդյան 180-ամյակին:

- Առաջիկայում ի՞նչ ծրագրեր ունեք:

- Կխոսեմ ամենամոտ ծրագրի մասին, դա Երեւանում կայանալիք կամերային երաժշտության փառատոնին մասնակցելն է:

- Քանի՞ տարեկան եք:

- Քսանվեց:

- Այդքան երիտասարդ եւ ստեղծագործական այդպիսի հարուստ տարեգրությո՞ւն:

- Ուրեմն դա իմ ճակատագիրն է, իսկ ճակատագրից խուսափել չի լինի...

Հ. Մ.

ԱԶԳ

Մարզական

ՇԱԽՄԱՏ

Արծաթն էլ ազնիվ մետաղ է

Մինչեւ 16 եւ 18 տարեկան տղաների ու աղջիկների շախմատի առաջնությունների 4 մրցաշարից 3-ում մեր շախմատիստ-շախմատիստուհիները հաղթանակի հնարավորություններ էին պահպանում, մինչեւ վերջ ջանացին այդ հնարավորություններն իրականացնել, բայց ինչ-ինչ բաներ խանգարեցին:

Մրցապայքարին հետեւող մեր ընթերցողները գիտեն, որ մինչեւ 16 տարեկան աղջիկների առաջնությունում 9-րդ տուրից հետո չինուհի Յուանյուան Քսյուն մեկ միավորով առաջ էր անցել իրեն հետապնդողների մեծ խմբից եւ թվում էր, թե կարող է հանգիստ ավարտել մրցաշարը: Սակայն առաջին տեղի համար պայքարը կտրուկ սրվեց, երբ նախավերջին տուրում երեւանցի Նելլի Աղինյանը պարտության մատնեց առաջատարին եւ հասավ նրան: Նրանց միացավ մեր մյուս շախմատիստուհին՝ Լիլիթ Մկրտչյանը: Վերջին՝ 11-րդ տուրում Մկրտչյանը հաղթեց Աղինյանին, բայց իր հանդիպումը շահեց նաեւ Քսյուն: Երկուսն էլ հավաքեցին 8,5 միավոր, սակայն ավելի բարձր էին չինուհու լրացուցիչ ցուցանիշները: Հենց Քսյուն էլ նվաճեց աշխարհի չեմպիոնուհու կոչումը: Մեծ հաջողություն պետք է համարել Լ. Մկրտչյանի գրաված երկրորդ տեղը: Նշենք, որ առաջնությունը նա սկսեց առաջին տուրում կրած ցավալի պարտությամբ, սակայն հետագայում հիանալի խաղ էր ցուցադրում եւ արծաթե մեդալը արժանի պարգեւ է նրան:

Այս տարիքային խմբում մեր շախմատիստուհիներից գովեստի են արժանի նաեւ Նելլի Աղինյանն ու Նարինե Գասպարյանը: Նելլին ընդամենը կես «փայլով» ետ մնաց պատվո պատվանդանից, իսկ Նարինեն, որը երկար ժամանակ աղյուսակը գլխավորողների թվում էր, միայն մրցաշարի եզրագծում տեղի տվեց:

Շատ լարված անցան մինչեւ 16 տարեկան տղաների մրցաշարի վերջին երկու տուրի վճռական հանդիպումները: Մեր ամենամեծ հույսը՝ Լեւոն Արոնյանը, մինչ այդ կես միավորով պոկվել էր իրեն հետապնդող երկու շախմատիստներից: Սակայն հենց վերջին երկու տուրերում Լեւոնին չհաջողվեց հաղթել իր համառ հակառակորդներին, նախ՝ Դմիտրի Բունզմանին (Գերմանիա), ապա՝ Լուզարո Բրուզոնին (Կուբա): Նա բավարարվեց ոչ-ոքիներով, իսկ նրա հիմնական մրցակիցը՝ ռումին Լեւենտե Վայդա իր երկու հանդիպումներն էլ շահեց ու գրավեց առաջին տեղը: Արոնյանը նախորդ տարի մինչեւ 14 տարեկանների փոխչեմպիոնների կոչմանն ավելացրեց այս տարվա մինչ 16 տարեկանների փոխչեմպիոնի կոչումը: Բայց հուսով ենք, որ տաղանդավոր պատանին կնվաճի չեմպիոնական տիտղոսներ:

Այս տարիքային խմբի մյուս 7 մասնակիցներից լավագույն արդյունքը ցույց տվեցին Տիգրան Քոթանջյանն ու Վարուժան Հակոբյանը՝ 6,5-ական միավոր:

Ի տարբերություն կրտսեր տարիքի շախմատիստների առաջնությունների, մինչեւ 18 տարեկան թե՛ պատանիների, թե՛ աղջիկների չեմպիոնները պայքարն ավարտեցին արտաքուստ թեթեւ ու հանգիստ: Երկուսն էլ 9-րդ տուրից հետո իրենց մրցակիցներից առաջ էին մեկ միավորով եւ կարողացան հուսալի խաղով պահպանել իրենց դիրքերը:

Վրացուհի Ռուսուդան Գոլեթիանին իրեն թույլ տվեց եզրագծում երկու ոչ-ոքի անել, բայց դա էլ բավական էր, որ նա նվաճի չեմպիոնուհու կոչումը: Երկրորդ եւ երրորդ տեղերը գրավեցին Վիետնամի ներկայացուցիչները. արծաթե մեդալ նվաճեց Փունգ Հոնգ Վոն, իսկ Թրանգ Տան Հոանգը բրոնզե մեդալի արժանացավ բարձր անհատական գործակիցների շնորհիվ: Այս շախմատիստուհին մրցաշարի առաջին կեսը փայլուն անցկացրեց՝ նա 6 հանդիպումներից հետո 6 միավոր ուներ, սակայն երկրորդում.... Վերջին 5 պարտիաներում նա ընդամենը 1,5 միավոր վաստակեց (3 ոչ-ոքի):

Ռուսլան Պոնոմարյով

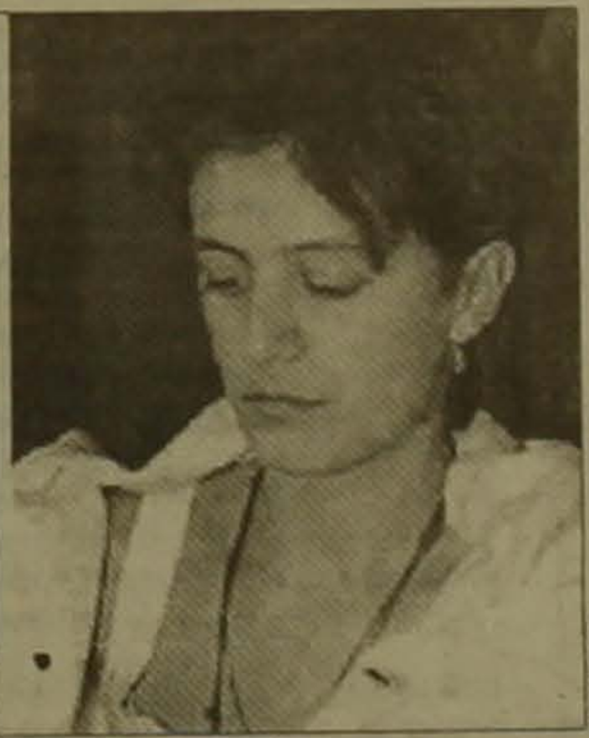

Ռուսուդան Գոլեթիանի

Այստեղ մեր երեք շախմատիստուհիները տեղեր զբաղեցրեցին աղյուսակի միջին հորիզոնականներում:

Կարծում եմ, առաջնությունների բոլոր մասնակիցներից հատկապես պետք է առանձնացնել ուկրաինացի Ռուսլան Պոնոմարյովին: Մինչեւ 18 տարեկանների մեջ նա առանձնանում է, նաեւ՝ փոքրիկի տեսքով: Ռուսլանը, հիրավի, ընդամենը 14 տարեկան է, բայց խաղում է իրենից տարիքով մեծերի մեջ: Խաղաց ու հաղթեց: Կարելի է վստահորեն ասել, որ տաղանդավոր տղային շախմատային մեծ ապագա է սպասում: Չեմպիոնից մեկական միավորով պակաս վաստակեցին Ալեքսեյ Իլյուշինը (Ռուսաստան) եւ Սթելիոս Հալկիասը (Հունաստան): Մրցավարները այստեղ նույնպես դիմեցին գործակիցների աղյուսակին: Արծաթե մեդալը բաժին հասավ Իլյուշինին, բրոնզե՝ Հալկիասին:

Ցավոք, վերջին տուրերում նահանջեց մեդալներից որեւէ մեկին հավակնող Կարեն Ասրյանը: Երեւանցին եւս 4 շախմատիստների հետ կես միավորով ետ մնաց մրցանակակիրներից, իսկ գործակիցների շնորհիվ նա 4-րդն էր:

Գեորգի Բագատուրովը՝ միանձնյա առաջատար

Ավարտին է մոտենում «Երեւանյան աշուն» շախմատային փառատոնի միջազգային մրցաշարը: «Էրեբունի» հյուրանոցի ցուցասրահում անցկացվող մրցումներում խաղացվեցին 6-րդ եւ 7-րդ տուրի պարտիաները:

Միանձնյա առաջատար դարձավ Գեորգի Բագատուրովը (Վրաստան): Այս երկու տուրերում նա հաղթեց երեւանցի Վահագն Խաչատրյանին, ապա՝ իր հայրենակից Ալեքսանդր Ղլեբուաձեին: Թբիլիսցի միջազգային վարպետը 7 հնարավորից վաստակել է 6 միավոր: Նրանից ընդամենը կես միավորով է ետ մնում գրոսմայստեր Վալենտին Արբակովը (Ռուսաստան): 6 շախմատիստներ՝ Ալեքսանդր Ֆոմինիխը (Ռուսաստան), Գեորգի Բախտաձեն (Վրաստան), Լի Շիլոնգը, Չանգ Չոնգը (երկուսն էլ Չինաստան), Ռոման Հակոբովն ու Մելիքսեթ Խաչիյանը (երկուսն էլ Հայաստան) ունեն 5-ական միավոր:

Մեր շախմատիստուհիներից Գոհար Հլղաթյանը վաստակել է 3,5 միավոր, Էլինա Դանիելյանը՝ 2,5:

Մրցաշարի ավարտին մնացել է երկու տուր:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Անփառունակ պարտություն

«Արարատ» (Երեւան)-«Կոպենհագեն» (Կոպենհագեն)՝ 0-2 (0-0)

2 հոկտեմբերի, Երեւան, «Հրազդան» մարզադաշտ
մրցավար՝ Վլադիսլավ Գադոշի (Սլովակիա)
գոլերը՝ Մ. Նիլսեն, Մ. Մեսսան
զգուշացվեց Վ. Աբրահամյանը («Արարատ»)
«Արարատ»-Հ. Աբրահամյան, Ա. Գալստյան, Ռ. Նազարյան, Վ. Աբրահամյան, Ա. Նիգոյան (Ա. Ասոյան, 88), Ա. Ոսկանյան, Հ. Հովակիմյան, Ա. Մինասյան, Ս. Բաբայան (Կ. Բարսեղյան, 60), Հ. Բաբայան, Ա. Ամիրյան (Գ. Անդրեասյան, 84)
«Կոպենհագեն»-Ք. Զագա, Մ. Նիլսեն, Դ. Տուր, Կ. Ենսեն, Լ. Հոյեր Նիլսեն, Կ. Հեմինգսեն (Մ. Նիլսեն, 74), Հ. Լարսեն, Բ. Գոլդբեկ, Պ. Նիլսեն (Ս. Հանսեն, 79), Դ. Նիլսեն (Մ. Մեսսան, 74), Մ. Նիլսեն

Գավաթակիրների գավաթի խաղարկության 1/16 եզրափակիչի պատասխան խաղում Երեւանի «Արարատն» ընդունել էր դանիական Կոպենհագեն քաղաքի համանուն թիմին: Հիշեցնենք, որ «Արարատն» առաջին խաղում պարտություն էր կրել 0-3 հաշվով:

Երեւի դա էր պատճառը ու նաեւ հորդառատ անձրեւը (որն ուղեկցեց ամբողջ խաղի ընթացքում), որ «Հրազդան» մարզադաշտում անչափ քիչ թվով հանդիսականներ էին ներկա հանդիպմանը: Այդ նվիրյալները «Արարատից» սպասում էին հասուն խաղ: Դրանց թվում էին նաեւ տարբեր ակումբներում հանդես եկող ֆուտբոլիստները: Նրանցից մի քանիսին մենք խնդրեցինք հայտնել իրենց կարծիքը սպասվելիք մրցակցության մասին:

Տիգրան Եսայան («Երեւան»)-«Արարատը» հայկական թիմերից միակն է, որը շարունակում է պայքարը եվրոգավաթների մրցաշարում: Կարծում եմ, որ «Արարատը» կփորձի ռեւանշի հասնել Կոպենհագենում կրած պարտության դիմաց:

Վահե Յաղմուրյան («Արարատ»)-Ես «Արարատի» կազմում հայտավորված չեմ ՈՒԵՖԱ-ի ցուցակում եւ, բնականաբար, իրավունք չունեմ մասնակցելու հանդիպմանը: Որեւէ կանխագուշակում անել չեմ ուզում: Դա լրագրողների գործն է:

Արմեն Մ[illegible]յան («Երեւան»)-«Արարատի» հաջորդ փուլ անցնելու հնարավորությունները խիստ սահմանափակ են, բայց, իմ կարծիքով, այսօր հայկական թիմը կուրախացնի իր երկրպագուներին, հաղթելով մեկ գնդակի տարբերությամբ:

Արթուր Ասոյան («Արարատ»)-Ցավոք, Կոպենհագենում ստացածս մեջքի վնասվածքն ինձ թույլ չի տա մասնակցելու պատասխանատու հանդիպմանը, բայց խաղընկերներս ամեն ինչ կանեն հաղթանակի հասնելու համար:

Սերժ Գոգուա («Երեւան»)-Դիտել եմ «Արարատի» մասնակցությամբ երկու-երեք հանդիպում եւ նրա հետ որեւէ հույս կապել չեմ կարող:

Խաղասկիզբն անցավ դաշտի տերերի տարածքային առավելությամբ: Նրանք ավելի շատ էին տիրում գնդակին, փորձում ճեղքեր գտնել մրցակցի կիսադաշտում: Այնուհանդերձ, առաջին լուրջ սպառնալիքն ստեղծվեց «Արարատի» դարպասի մատույցներում. մեր պաշտպանները սխալվեցին ու գնդակը հայտնվեց Պ. Նիլսենի մոտ, սակայն վերջինիս հարվածը բարձր ստացվեց: 13-րդ րոպեին Ա. Ոսկանյանը պարտավոր էր գրավել «Կոպենհագենի» դարպասը, սակայն շեղ հարվածեց: 19-րդ րոպեին արարատցիները փորձեցին ստեղծել «արհեստական խաղից դուրս» վիճակ: Դա նրանց չհաջողվեց. գնդակը հայտնվեց Կ. Հեմինգսենի մոտ, որն էլ մեն-մենակ հայտնվեց Հ. Աբրահամյանի դիմաց: Հուրախություն մեզ՝ մենամարտը շահեց հայ դարպասապահը: Քիչ անց Ռ. Նազարյանի հաշվենկատ փոխանցումից հետո հյուրերի դարպասապահի դեմ մեն-մենակ հայտնվեց Ս. Բաբայանը, սակայն շեղ հարվածեց: Փոխնիփոխ գրոհների «շղթան» շարունակվում էր: Եղավ մի պահ, երբ Դ. Տուրի գլխի հարվածից հետո երեւանցիներին «օգնության հասավ» դարպասաձողը (34 ր): 45-րդ րոպեին հյուրերը բաց թողեցին գոլային ռեալ հնարավորությունը: Վ. Աբրահամյանը սեփական տուգանային հրապարակում կոպտորեն վայր գցեց Վ. Գոլդբեկին: 11 մ նշակետին մոտեցավ Հ. Լարսենը: Նրա հարվածից հետո գնդակը դիպչելով հորիզոնական ձողին, անցավ դիմային գծից:

Երկրորդ խաղակեսն ընթացավ երկուստեք գրոհների նշանաբանով: Ճիշտ է, ավելի ակտիվ էին երեւանցիները: «Կոպենհագենի» ֆուտբոլիստները հիմնական ուշադրությունը կենտրոնացրել էին պաշտպանության վրա: Նրանք, ունենալով 3 գնդակի առավելություն, խաղը տանում էին իրենց ձեռնտու հունով: Խաղավերջում կրկին «բացվեցին» «Կոպենհագենի» ֆուտբոլիստները եւ կարճ ժամանակում (87 եւ 90-րդ րոպեներին) ի հաշիվ Մ. Նիլսենի եւ Մ. Մեսսանի դիպուկ հարվածների, խաղն ավարտեցին իրենց օգտին:

«Արարատը», հետեւելով եվրոգավաթներին մասնակցող մեր մյուս թիմերի «օրինակին», չխախտեց տխուր ավանդույթը՝ սեփական հարկի տակ 0-2 հաշվով պարտվելով իր մրցակցին, դուրս մնաց հետագա պայքարից:

Այս պարտությունը տխուր մտորումների [illegible] տեղիք է տալիս: ժամանակը չէ՞ արդյոք մեր հնարավորությունը հավուր պատշաճի ներկայացնելու եվրոպական մրցաշարերում:

ԱՐՄԵՆ ԴԱՎԹՅԱՆ

«ԼՂՀ պետական համակարգում սպորտը առանձին կառուցվածք է»

ԵՐԵՎԱՆ, 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Արմենպրեսի թղթակցի հետ բացառիկ հարցազրույցի ժամանակ ԼՂՀ սպորտի վարչության պետ, Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտեի (ՀԽՀԿ) անդամ Սերգեյ Դավիդյանն ասաց, որ Արցախի ամբողջ ժողովուրդը ողջունում է այս խաղերի գաղափարը՝ որպես ամբողջ աշխարհի հայերին միացնող շատ կարեւոր օղակ: Նա շեշտեց, որ դեռ ապրիլ ամսին Ստեփանակերտը աջակցեց այս խաղերի անցկացման առաջարկությանը, առաջինը անդամակցեց ՀԽՀԿ-ին, վճարելով 1000 դոլար անդամավճար:

Խոսելով Լեռնային Ղարաբաղի սպորտի մասին, նա նշեց, որ ԼՂՀ պետական համակարգում այն ներկայանում է առանձին կառուցվածքով: Չնայած դժվարին պայմաններին, ԼՂՀ-ում սպորտը ներկայումս ակտիվորեն զարգանում է. գործում են 9 մարզաձեւերի ֆեդերացիաներ, որոնք ցանկանում են համագործակցել ՀՀ ֆեդերացիաների հետ: Ցավոք, Հայաստանի միայն սեղանի թենիսի եւ թեթեւ աթլետիկայի ֆեդերացիաներն են մշտապես աջակցում արցախցիներին: Արցախի մարզիկները մի շարք մարզաձեւերում (թեթեւ աթլետիկա, սեղանի թենիս) Հայաստանի թիմերի կազմում արդեն մասնակցել են միջազգային մրցումներին: Ի դեպ, Լեռնային Ղարաբաղում սպորտի կարիքներին միջոցներ չեն խնայում: Իշխանությունների կողմից միջոցներ են հատկացվում նյութատեխնիկական մարզաբազայի կառուցման, տարբեր տեսակի մրցումների, զոհված ազատամարտիկների հուշամրցաշարերի անցկացման համար: Որոշում է ընդունվել զոհվածների ընտանիքներին 100 հազար դոլար հատկացնելու մասին:

Մեկնարկեց երկրորդ շրջանը

Սկսվեց Հայաստանի ֆուտբոլի առաջնության երկրորդ շրջանը: Ներկայացնենք անցկացված չորս հանդիպումների արդյունքները՝

«Կոտայք»-«Փյունիկ»՝ 0-3
«Երեւան»-«Դվին»՝ 1-0
«Շիրակ»-«Ցեմենտ»՝ 3-1
«Ղարաբաղ»-«Էրեբունի-ՀՄՄ»՝ 1-2

Իհարկե, շատ կարեւոր էր առաջատարների՝ Գյումրիում կայացած խաղը: Տանելով վեցերորդ անընդմեջ հաղթանակը՝ «Շիրակը» ամրապնդեց իր դիրքերը: Հերթական անհաջողությունները կրեցին «Ղարաբաղն» ու «Դվինը»:

Մրցաշարային աղյուսակը հոկտեմբերի 3-ի դրությամբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Շիրակ»	10	6	4	0	22-3	22
2. «Փյունիկ»	9	6	2	1	25-6	20
3. «Ցեմենտ»	9	5	2	2	13-9	17
4. «Էրեբունի-ՀՄՄ»	10	5	2	3	17-13	17
5. «Երեւան»	8	4	3	1	14-5	15
6. «Արարատ»	7	3	3	1	12-6	12
7. «Կոտայք»	10	2	4	4	18-16	10
8. «Ղարաբաղ»	10	2	2	6	5-15	8
9. «Դվին»	10	1	2	7	3-33	5
10. «Լոռի»	9	0	0	9	2-31	0

ԱԶԳ

Օրվա հետքով

ԵՐԵՎԱՆ

«Եռանախագահությունը՝ լավ յուղված մեխանիզմ»

Արմենպրեսի թղթակցի հարցազրույցը ՀՀ-ում Ֆրանսիայի դեսպան Միշել Լեգրայի հետ

– Պարոն Լեգրա, ինչպես եք գնահատում հայ-ֆրանսիական հարաբերությունները ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի՝ Ֆրանսիա նախատեսվող աշխատանքային այցից առաջ:

– Եթե երկու խոսքով բնութագրելու լինենք հայ-ֆրանսիական հարաբերությունները, ես այսպես կասեի. դրանք անամպ հարաբերություններ են: Իմ միակ մտահոգությունը ՀՀ-ում Ֆրանսիայի դեսպանի պաշտոնում այն է, որ զարգանան հայ-ֆրանսիական տնտեսական հարաբերությունները: Պետք է աշխատենք, որ ավելի շատ ներդրումներ լինեն, նկատի ունենալով արտահանումն ու ներկրումը: Այս առումով ուզում եմ ասել, որ ֆրանսիացիներն այնքան էլ ակտիվ չեն հայկական շուկայում, իսկ հայերն էլ այնքան ակտիվ չեն ֆրանսիացի ներդնողների ներգրավելու համար: Սակայն վերջերս տեղաշարժ է նկատվում, եւ կարծում եմ, որ Հայաստանի նախագահի առաջիկա այցը Ֆրանսիա նոր լիցք կհաղորդի նաեւ այս հարաբերություններին:

– Տարածաշրջան վերջին այցի շրջանակներում Մինսկի խմբի եռանախագահողների հանդիպումը տեղի ունեցավ ՀՀ-ում Ֆրանսիայի դեսպանատանը: Ի՞նչ տեղեկություններ կարող եք հայտնել այդ հանդիպման մասին:

– Եռանախագահողների պարտավորություններն արդեն սահմանված են նախապես ընդունված չափանիշներով, իսկ դեսպանատանը տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ եռանախագահողներն ու նրանց օգնականները որոշում կայացրեցին տարածաշրջանում իրենց այս այցի ընթացքում անելիքների մասին: Որպես ականատես պետք է ասեմ, որ խիստ զգալի է իրենց անելիքների շուրջ եռանախագահողների փոխհամաձայնությունը, եւ որ շատ տպավորիչ էր նրանց տեսնել աշխատանքի մեջ: Յուրաքանչյուրն իր հերթին գնում եւ ուսումնասիրում էր փաստերը, տալիս էր որոշակի պարզաբանումներ եւ նոր միայն ներկայացնում մոտեցումները: Դրանից հետո բոլոր երեքն էլ շատ արագորեն գալիս էին որոշակի կոնսենսուսի, որին հետեւում էր երեքի սկզբունքային դիրքորոշումը:

Ինձ հիմնականում հետաքրքրում էր այն մեխանիզմի աշխատանքային սկզբունքը, որը գործի էր դրված: Եթե կարող եմ ինձ թույլ տալ համեմատություն անել, ապա դա նման էր շատ լավ յուղված մեխանիզմի, որի մասերը փայլուն կերպով համագործակցում են:

Ինչպես գիտեք, հետո հանդիպումներ տեղի ունեցան Հայաստանի իշխանությունների եւ այս խնդրի գիտակների հետ: Ուզում եմ նշել նաեւ արդեն ընդունված բավականին ճկուն սկզբունքի մասին, ըստ որի յուրաքանչյուր այցի ժամանակ կողմերից մեկը ներկայացնում է իր տեսակետները եւ որոշ չափով դառնում լիդեր: Դա բավականին ճկուն ձեւ է, որն, ամեն անգամ ռոտացվելով, բավականին լավ արդյունքներ է տալիս: Սակայն, որքան էլ որ այս մեխանիզմներն անխափան աշխատեն, կարծում եմ, հիմնախնդրի լուծումը կախված է հակամարտող կողմերից, իսկ Մինսկի խմբի եռանախագահները նրանց պարզապես օգնում են:

– Ըստ Ձեզ՝ հնարավո՞ր է, որ Ռուսաստանի եւ Ֆրանսիայի հարաբերությունների նկատելի սերտացման պարագայում ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի եռանախագահությունում փոփոխվեն ղարաբաղյան խնդրի նկատմամբ մոտեցումները:

– Կարծում եմ՝ ոչ, քանի որ բոլորն էլ՝ թե ամերիկացիները, թե ֆրանսիացիները եւ թե ռուսները, գտնվում են նույն հարթության վրա: Նրանք ունեն իրենց առանձնահատկությունները, սակայն այդ խմբի ուժը հենց այն է, որ նրանք կարողանում են համատեղ աշխատել:

Ինչ վերաբերում է ռուս-ֆրանսիական հարաբերություններին, ապա դրանք չի կարելի մասնավորեցնել միայն ղարաբաղյան հիմնախնդրի լուծմամբ: Սա տարրերից մեկն է, որը չի կարելի ոչ թերագնահատել ոչ էլ գերագնահատել:

UMCOR

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՈՒՄՔՈՐ-ի Հայաստանի գրասենյակը հիմնում է ենթագրասենյակ Եղեգնաձորում, որտեղ իրականացնելու է գյուղատնտեսական միկրովարկային ծրագիր:

Գրասենյակը հայտարարում է մրցույթ հետեւյալ թափուր աշխատատեղերի համար՝

Ծրագրի կառավարիչ. պատասխանատու է գրասենյակային եւ ծրագրային բոլոր աշխատանքների համար: Աշխատանքները ներառում են, սակայն չեն սահմանափակվում հետեւյալով՝ վարկերի գնահատում եւ մոնիտորինգ, ուսուցողական ծրագրերի կազմակերպում եւ անցկացում, հաշվապահական գրառումների կատարում, զեկույցների պատրաստում, ենթագրասենյակի աշխատակազմի ղեկավարում: Ծրագրի տնօրենի, փոխտնօրենի վերահսկողությամբ ծրագրի կառավարիչը կաշխատի ծրագիրն իրականացնող գործընկեր կազմակերպությունների հետ:

Պահանջվում է՝

Բարձրագույն կրթություն՝ բիզնես, առեւտուր, տնտեսագիտություն կամ հարակից մասնագիտությամբ

Կառավարման, հաղորդակցման եւ բանակցելու ձիրք

3 նամակ-երաշխավորագիր (կամ 3 անձանց անուններ, հեռախոսահամարներ եւ հասցեներ, որոնք կարող են բնութագրել ձեզ)

Անգլերեն լեզվի լավ իմացություն

Համակարգիչի իմացությունը պարտադիր է

Նախընտրությունը կտրվի Եղեգնաձորում բնակվող անձանց:

Դիմումների եւ բնութագրերի (rezume) ներկայացման վերջին ժամկետը 1997թ. հոկտեմբերի 9-ն է:

(Պահանջվող փաստաթղթերը պետք է ներկայացվեն անգլերեն լեզվով):

Հասցեն 375037 Երեւան Կարապետ Ուլնեցու փ. 14 (նախկին Ցափարիձեի փ.), հեռախոսներ 24-81-41, 28-29-77

OPEN SOCIETY INSTITUTE ARMENIA ASSISTANCE FOUNDATION

ANNOUNCES

The Environmental Fellowship Program
Academic Year 1998-2000

Successful applicants will receive full coverage for a two year environmental management/policy masters degree program in the United State. Applicants must meet the following criteria:

1. *A diploma (5 year degree) from a recognised institute of higher education by start of the proposed academic program in any of the earth sciences, natural sciences, humanities (except language), anthropology, sociology, mathematics, or engineering. Extracurricular activity in environmentally related fields*
2. *Fluent in reading, writing and speaking English (TOEFL scores of 550 or above will be required).*
3. *Have spent previous two years in home country. Individuals who have spent four or more consecutive months outside their home country on a training, work or study program since June 1996 are not eligible for the program.*
4. *Have not attended high school or undergraduate university in the United States.*

APPLICATION DEADLINE: NOVEMBER 15, 1997.
For additional information, please contact:
OSI, 53b Aigedzor str.,
Tel.: 271 713, 272 119 Fax/Tel.: AT&T 151 088.
E-mail: soros@arminco.com

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՆ ՀՐԱՎԻՐՎՈՒՄ

քարտուղարուհիներ հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն լեզուների լավ իմացությամբ:

Հասցեն՝ Խորենացի 25
Հեռ.՝ 52-04-40

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

մեկ սենյականոց բնակարան 9 հարկանի շենքի 8-րդ հարկում, Խորենացու փողոցում:

Զանգահարել 23-37-96

Արագ նիհարում

Ձեր քաշը կլինի այնքան, ինչքան որ Դուք եք ցանկանում: Խորհրդակցություն փորձառու մասնագետի հետ: Հեռ. 26-76-56 Զանգահարել ժամը 9-12, 20-22

ԿԽՆԱՄԵՄ

երեխա, 10 ամսականից բարձր հասակի:

Զանգահարել 248856, 553701:

Նյու Վիժն

Ամիրյան 15 («Օրբիտա» խանութի շենքում)
Հեռ./Ֆաքս 537703, 586604

Համակարգիչներ, կոնդիցիոներներ, աուդիո-վիդեո եւ կենցաղային տեխնիկա:

*Գնացուցակին կարող եք ծանոթանալ **«Ազգ»** եւ **«Օրհենս»** թերթերի շաբաթօրյա համարների 8-րդ էջում:*

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկը՝ բաղկացած երեք սենյակից: Երկու կողմից սեփական հողատարածք 300 քառ. մետր ընդհանուր մակերեսով: Երկու ավտոտնակ, մուտքը առանձին: Հասցեն՝ Զրաշատ 68 (ԳԱ հետեւի մասում):

Հեռախոս 52-54-39:

«ԲՐԱԲԻՈՆ» ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԸ ԿԱՏԱՐՈՒՄ Է ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

1. Լայն պրոֆիլի ֆլորիստ-դիզայներների
2. Մայրաքաղաքի բարձրակարգ սպասարկման տարբեր սրահների կառավարիչ-ադմինիստրատորների կուրսերում:

Կարող են դիմել միջնակարգ եւ բարձրագույն կրթությամբ աղջիկներ եւ տղաներ:

Ընդունելությունը կատարվում է հարցազրույցով՝ հաշվի առնելով դիմորդի ընդհանուր զարգացածությունը:

Ադմինիստրատորների կուրսերում բարձրագույն կրթությունն ու բարետեսությունը պարտադիր են:

Եռամսյա ուսման ընթացքում ուսանողները կծանոթանան ծաղկարվեստի ուղղություններին, արհեստական եւ բնական ծաղիկներից փնջեր, կոմպոզիցիաներ, զամբյուղներ պատրաստելու գաղտնիքներին, ինչպես նաեւ ինտերիերների եւ էքստերիերների ձեւավորման, գեղարվեստական փաթեթավորման արվեստին:

Լավագույն շրջանավարտները կապահովվեն բարձրավճար աշխատանքով:

Հասցեն Աբովյան 11. հեռ. 56-14-38

Փաստաթղթերը ընդունվում են մինչեւ հոկտեմբերի 5-ը

ԳՆՈՒՄ ԵՄ

3 սենյականոց բնակարան Կոմիտասի սկզբնամասում:
Հեռ. 26-13-31, 58-18-41

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

մեկ սենյականոց բնակարան (ընտիր կահավորված) Նորքի I զանգվածում, հեռ. 63-03-47

Հայտարարություն

ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության «Կրթական ծրագրերի կենտրոնը» Համաշխարհային բանկի գրասենյակը, կրթության համակարգի բարեփոխումների լուսաբանման նպատակով հայտարարում է մրցույթ լրագրողի թափուր աշխատատեղի համար.

Աշխատատեղի համար պահանջվում է.

- *համապատասխան բարձրագույն կրթություն,*
- *4-7 տարվա լրագրողի աշխատանքային փորձ,*
- *միջազգային կազմակերպությունների հետ աշխատանքի փորձ,*
- *հայերենի գերազանց տիրապետում,*
- *անգլերենի եւ ռուսերենի բավարար իմացություն,*
- *համակարգչով աշխատելու ունակություն,*
- *կրթության եւ առողջապահության համակարգերի իմացություն*

Հետաքրքրվող անձինք կարող են դիմել հոկտեմբերի 2-4-ը հետեւյալ հասցեով՝ Մ. Խորենացի 13, Կրթության եւ գիտության նախարարություն, 4-րդ հարկ, 406 սենյակ:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել 52-53-17:

Դիմող անձանց խնդրվում է հաշվի առնել, որ հարցազրույցները անց կկացվեն հոկտեմբերի 4-ին: Աշխատանքի համատեղում թույլ չի տրվում եւ ընդունվելու դեպքում անհրաժեշտ է առնվազն մեկ տարի աշխատելու պատրաստակամություն:

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ – Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների մասին (առաջարկ, պահանջարկ) հեռախոսով: 589167, 581351:

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 676. Տպաքանակը՝ 3000. Ստորագրված է տպագրության 2. 10. 1997. Գինը 100 դրամ